



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Quæstio septima, de libero arbitrio, gratia, & prædestinatione

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

que μετασπάσεων ab eodem accepit. Ab humanis autem corporibus in humana corpora A transire animas affirmavit Plato; à cœlestibus vero in humana, ab his in dæmonica migrare animas dixit Origenes: & ut hominum animas eatenus animas pecudum fieri dixit Plato, quatenus nequitia addita pecudum similes fiunt, ita id ipsum Origenes pronuntiavit. Præ- iverat Platoni Pythagoras, sed non animorum solum ex humanis corporibus in humana, verum etiam ex his in ferina veras commutationes admiserat. Aliud quoque Pythagoricam inter & Platoniam doctrinam intercessisse discrimen affirmat Servius in illud Virgil. Æn. 3. Animamque sepulchro condimus. Plato, inquit, perpetuam dicit animam, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vite prioris. Pythagoras vero non μετεμίσχων, sed παλιγγενίας esse dicit, hoc est redire, sed post tempus. In quo Platonem quoque, dimisso Pythagora, Adamantius sequitur. At Paganinus Gaudentius cap. 31. in libello de comparatione Dogmatum B Origenis cum Philosophia Platonis, de Origenis Metempsychosi differens, in eo differre ait opinionem ipsius à Pythagorica, quod ille pœnas in subterraneis locis luendas ob scelera agnoscat; Pythagoras vero Inferos, Inferorumque pœnas sustulerit, quod falsum est: ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ῥησὶ φησὶ δι' ἑπτα καὶ διακοσίων ἔτην ἔξ ἀΐδου μετεμίσχων ἑς ἀνθρώπους. At ipse etiam in scriptis aut post septem & ducentos annos se ex Inferis ad homines venire, inquit Laërtius in Pythagora. Ab Ægyptiis autem magistris vana hac Metempsychoseos doctrina imbuti fuerant Pythagoras & Plato; hinc enim manasse illam commemorat ibidem Servius, & Clemens Alexandrinus libr. 6. Stromat. Hanc hodieque pertinacissime retinent Americani nonnulli, retinent Sinenses plerique, & ex Indis quotquot Muhammedo nomen non dederunt; itaque ab animatorum usu caute abstinere. An ab Indis vero ad Ægyptios C transierit, an ab his ad illos, res est non parvæ disquisitionis. His sata auctoribus Simonianorum, Basilidianorum, Valentianorum, Marcionistarum, Gnosticorum, & Manichæorum mentes infecit, in iisque cum ab aliis, tum ab Origene sæpe confossa est. Placuit ea quoque veteribus Gallis, ut à Cæsare proditum est. Ne postremis quidem hisce temporibus temperavit sibi Hieronymus Cardanus, vir immoderati ingenii, quin iteratam quandam & repetitam παλιγγενίας introduceret in Dialogo de morte.

Cæs. de
bell. Gall.
libr. 6.

QVÆSTIO SEPTIMA.

DE LIBERO ARBITRIO, GRATIA, ET PRÆDE- D STINATIONE.

I. Sententia Origenis de libero arbitrio naturæ rationalis, & gratia Dei summative proponitur. II. Eadem suffusè explanatur. III. In quo positam arbitrii libertatem voluerit. IV. Statum naturæ integræ à statu naturæ lapsæ non distinxit. V. Utrum & quomodo liberum arbitrium regere putaverit bonos & prævios motus in animo suscitatos. VI. Equisnam sit ille spiritus adversus quem Paulus carnem ait concupiscere. VII. Utrum anima media inter spiritum & carnem dici possit. VIII. Queritur utrum affectus aliqui E boni ex carne naturaliter prodeant: & de lege naturæ. IX. Patres multi ex vi naturæ boni aliquid oriri posse senserunt. X. Origenes legi naturæ nimium tribuit: XI. quemadmodum & legi Moysis. XII. Investigatur ejus sententia de gratiæ auxilio, quam hominibus à Deo impertiri censuit, propter recte ante vitam gesta, XIII. & in hac vita mortali. XIV. Gratiam excitantem non agnovit. XV. Perperam interpretatis quibusdam Scripturæ locis in eam sententiam adductus est, XVI. quæ merito reprehenditur. XVII. Pauxilla quadam in Origenis favorem colliguntur. XVIII. Utrum & quomodo perfectos homines posse non peccare ratus sit. XIX. Hujus dogmatis causa vapulat. XX. Utrum post acceptam gratiam iterata pœnitentiæ locum non superesse autumarit. XXI. F Utrum præceptis divinis morem geri non posse senserit. XXII. Suppetiæ feruntur Origeni XXIII. Utrum affirmaverit homines sola fide justos effici. XXIV. Investigatur ejus dogma de peccato originis, & sine Baptismi. XXV. Quid ipsi de prædestinatione placuerit, disputatur. XXVI. Hic quoque nonnullis pœnas dat, sed in aliquibus juvatur.

I. NUNC vero de libero arbitrio, quod animæ ipsi innatum est; deque gratia Dei, quæ in animam infunditur, quid Origeni placuerit, explorandum est; nec eam enim quæstionem inoffenso decurrit pede, mentis rationalis arbitrio nimium tribuens,

A buens, gratiæ vero divinæ infringens auxilium; adeo ut ex ejus scriptis hæresim suam hausisse dicti sint Pelagiani, eorumque fraterculi Massilienses. Hinc Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem, cap. 2. Pelagii doctrinam Origenis ramusculum esse pronuntiat; & libr. 1. adv. Pelagium, cap. 7. Pelagianorum magistrum esse dicit *ἡ ἀρχὴ*, auctorem nempe operis *ἀρχὴ*. & libr. 3. lucubrationis ejusdem, in fine postremi capituli, Pelagianorum amasium Origenem appellat. Hinc etiam Theodorus Beza, capitalis Origenis adversarius, in Annot. ad Roman. 1. 1. neminem ait Origenem gratiam Dei, secundum Pelagium, magis esse adversatum. Quod totis lubinde capitibus comprobare aggressus est Cornelius Jansenius Iprensis Episcopus, Origeniana verba ac decreta cum Pelagianis & Semipelagianis accurate conflixens, & utrorumque connexionem inter se copiose demonstrans.

B II. Atque hæc priusquam ad trutinam revocemus nostram, ante omnia repetendum hic est quippiam, leviter à nobis supra perstrictum: Mentis nempe cum à Deo procrearentur, libero fuisse instructas arbitrio, facultate videlicet quadam, vel prosequendi vitii, vel amplectendæ virtutis; quæ prout usæ sunt, ita vel ad superiores evasisse ordines, vel ad inferiores esse deturbatas; quemcunque autem adeptæ sint statum, nihilo secius eadem fruenter potestate, vel recte vel male pro libitu agere, ac novis proinde vel remunerationibus vel pœnis esse obnoxias; nec futurum unquam ut vel facultas illa, vel facultatis usus in animis intercedat, licet vel charitate vel pertinacia à malis bonisve nonnunquam abstrahantur.

Quæ cum perfunctorie supra delibaverimus, nunc enucleatius rescanda veniunt, & C attentis oculis introspectenda; quarendumque utrum libertatem naturæ rationalis integram, an imminutam; utrum ullis divinæ gratiæ auxiliis indigere illam, & juvari; quoque modo contingere hoc arbitratus sit. Sensit ille itaque arbitrii libertatem in indifferenti quadam bene vel male agendi facultate sitam, & Mentibus, mox ut crearentur à Deo, inditam, integram semper & vegetam perseverare; nec ulla re fuisse imminutam, plenumque ejus usum in Beatis vel Damnatis superesse; impelli quidem animam à bonis malisque Potestatibus ad virtutes vel ad vitia; cogi vero neutiquam, vel necessitati alicui subijci. Sparsa hæc reperies dogmata compluribus locis, sed capite præsertim prioris libri 3. De princip. in quo præcipua doctrinæ suæ de libertate arbitrii fundamenta collocavit. Ibi quippe caussis quidem externis varie impelli nos & concitari docet; assensum vero à ratione nostram ac voluntate pendere. Id postquam naturæ ipsius auctoritate demonstravit, Scripturæ sanctæ locorum congerie multiplici confirmat. Tum petita indidem ac impugnandam arbitrii libertatem testimonia solvit, explosis Valentinianorum, Basilidianorum, & Marcionistarum delictis, qui diversas hominum naturas, alias vitæ, alias mortis destinatas, ac Deum mundi opificem, durum ac severum, alium bonum Christi patrem comminiscabantur; & gratiæ demum divinæ operationem fuisse describit, quæ de post dicturi sumus. Capite vero sequenti ostendit mala nobis suggerentibus Potestatibus contrariis, vel ad rectum inclinante nos virtute divina, vigere nihilominus liberam arbitrii potestatem. Quæ alibi repetit sæpe & inculcat, Quibus autem probat locis animas in quemcunque devenerint statum, arbitrii sui libertate uti, præter illa quæ attulimus supra, cum de Angelorum libertate ageremus, quæque iterum consuli velim, ea præcipue sunt. Libr. 2. *ἡ ἀρχὴ*, c. 3. *Possibile enim videtur, ut rationabiles naturæ, à quibus nunquam auferitur liberi facultas arbitrii, possint iterum aliquibus motibus subjacere, indulgente hoc ipsum Domino, ne forte si immobilem semper teneant statum, ignorent se Dei & non sua virtute in illo sine beatitudinis constituisse: & libr. 3. c. 1. Ex quo opinamur, quoniam quidem (sicut frequenter diximus) immortalis est anima & æterna, quoniam in multis & sine fine spatiis per immensa & diversa sæcula possibile est, ut à summo bono ad infima mala descendat, & ab ultimis malis ad summa bona aperiretur; & c. 3. libri ejusdem: *Libertas arbitrii vel ad bona vel ad mala movetur; nec unquam rationabilis sensus, id est mens vel anima sine motu aliquo vel bono vel malo esse potest.* Homilia præterea 13. in Num. Dæmonibus permiffum liberi arbitrii sui usum verbis conceptis tradit, quo si diminutus esset à Deo, hoc ipso vero jam damnatum illum fore; at id nondum contigisse existimabat, ut vidimus. Atque hæc Origenianæ de libertate doctrinæ principia suis laborant vitiis, quæ nos collocabimus in propatulo, sed & impactas ab aliis proponemus criminationes, & si ita res feret, diluemus, ut æquo jure in omnibus cum Adamantio agamus nostro, ne plus vel favori, vel malevolentiae, quam veritati tribuere videamur. Sed Lectorem moneamus interim, quotiescunque de Origeniana libertate memorabimus, non eam duntaxat debere intelligi, quæ gaudent homines, sed illam etiam qua Angeli & Dæmones fruuntur: nam par esse apud omnes illos liberi jus & usum arbitrii sexcenties asseveravit.*

III. Cornelius Jansenius, in libro, cui titulus Augustinus, postquam libro secundo Tomi

mi prioris ex Pelagii, Pelagianorumque verbis sic ipsos decrevisse multis probavit, arbitrii humani libertatem indifferenti quadam potestate constare, asciscenda & eligenda rei unius de pluribus, quam uno verbo *Possibilitatem* appellarunt; libro deinde sexto sequenti, cap. 13. & 15. Pelagianam hæresim ab Origene præformatam fuisse ac delineatam scribitis hancque adeo libertatis definitionem ex ejus fontibus in Pelagii lacunas profluxisse, atque inde totam Pelagii hæresim pendere. Veri quidem simile illud esset, si ante Pelagium unus hujus opinionis architectus fuisset & propugnator Origenes; verum ut claram naturæ vocem prætermittam, quæ tum nos liberos esse suadet, cum vel agere vel non agere, & quæ optima de multis animo decrevimus, amplecti possumus; ut præcorum Philosophorum auctoritatem negligam, qui diligenter exquisita libertatis natura, hanc in eo ipso, quod diximus, positam declararunt; Origenianæ sententiæ poterat esse præsidio, non Gregorii B solum Nazianzeni consensus, non Ambrosii & Hilarii, aliorumque Patrum, quorum testimonio colligerunt alii, non Arausici Concilii, non Tridentini Canones; sed is etiam, quem unum esse vult Jansenius concertationis hujus arbitrum, Augustinus, quemque nulla opinionis hujus vestigia reliquisse disertis verbis asserit Tom. 3. libr. 6. cap. 8. & 9. Nam quotiescunque vel Pelagium oppugnat, vel cum Juliano pedem confert, neque ab iis sese de liberi arbitrii natura dissentire dicit; neque prolata ipsorum verba, quibus in boni malive eligendi potestate positum illud esse demonstrant, hanc carpit ob causam, licet ob alias vehementer exagitet & refellat. Passim quoque necessitati libertatem opponit: sed absque ulla circuitione, quia bene vel male vivere potest homo, idcirco sui juris esse, ac libertate pollere statuit libr. 2. contr. Faustum Manich. c. 5. *Et nos quidem sub facto stellarum nullius hominis genus ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel bene vel male vivitur, propter justum judicium Dei ab omni necessitate vinculo vindicemus.* Nec minus ad id facit quod habet c. 2. libri de gratia & libero arbitrio ad Valentinum, ubi postquam adstruendæ hominis libertati, insignem hunc attulit Ecclesiastici locum: *Ipsi ab initio fecit illum, & reliquit illum in manu consilii sui. Si volueris, conservabis mandata, & fidem bonam placiti. Apponet tibi ignem & aquam: ad quodcunque volueris, extende manum tuam, in conspectu hominis vitæ & mors; & quodcunque placuerit, dabitur ei: continuo hæc subnectit: Ecce apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium.* Longam deinde ad idem comprobandum depromit e Novo ac Veteri Testamento testimoniorum seriem, in quibus homini edicit Deus, ut nolit ad vitia converti; atque ea demum his verbis claudit: *Nempe ubi dicitur; Noli hoc, & noli illud, & ubi ad aliquid faciendum, & non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium.*

Jansen.
Tom. 3. lib.
6 c. 12.

Mirari porro subit quomodo oblitus superiorum Jansenius ejusdem Origenis auctoritate probare contenderit necessitatem libertati non repugnare, sed solam coactionem. Eo nempe utitur loco e Procemio librorum *αὐτῶν*. *Est & illud in Ecclesiastica predicatione, omnem animam rationalem esse liberi arbitrii & voluntatis: esse quoque ei certamen adversus Diabolum, & Angelos ejus, contrariasque Virtutes, ex eo quod illi peccatis eam onerare contendunt: nos vero si recte consulerque vivamus, ab hujusmodi nos exuere conemur. Vnde & consequens est intelligere, non nos necessitati esse subjectos, ut omni modo etiam si nolimus, vel mala vel bona agere cogamur. Si enim nostri arbitrii sumus, instigare fortasse possunt aliqua Virtutes ad peccatum, & alia juvare ad salutem, non tamen necessitate cogimur, vel agere recte, vel male; quod fieri arbitrantur, qui stellarum cursum, & motus, causam dicunt humanorum esse gestorum, non eorum quæ extra arbitrii accidunt libertatem, sed eorum quæ in nostra sunt posita potestate. Hac necessitatis cogentis voce significari putat Jansenius vim illam, quæ sola libertatem infringat, cum eam tamen intellexerit Origenes necessitatem, quam tuerentur qui stellarum cursum & motus causam dicunt humanorum esse gestorum: non cogentem autem necessitatem, sed simplicem & voluntariam actibus humanis inferebant Astrologi; necessitatem ergo simplicem & voluntariam hoc loco Origenes libertati opposuit. Pari responsione parem Origenis locum cum præcedenti objectum sustinebis. En illud e libr. 6. in Epist. ad Rom. *Constat ergo ex his esse servos, quibus Paulus dicit: Quia cui exhibetis vos servos ad obedientiam, servi estis cui obedistis, sive peccati, sive justitiae, quia sponte. Nam ipsi nos exhibemus nullo cogente vel peccato servire, vel justitiae per obedientiam nostram, & ideo semper horum meminisse debemus, ne inanes querelas in peccati excusationem proferamus, quod Diabolus fecit, ut peccatorem aut naturæ necessitas, aut fatalis conditio, aut cursus astrorum efficiat.* Coactio itidem ea intelligenda hic est, quam fatalis conditio, astrorumve cursus efficit, quæ nihil sane aliud est, quam necessitas simplex, & voluntate conjuncta. Hanc responsionem à Dionysio Petavio adversus Jansenii petitiones oppositam eo libentius usurpamus, quod quæcunque fere de libero arbitrio spatum tradidit Origenes, ea fere adversus Valentinianos, Marcionistas, aliosque Hæreticos, fatum, aptamque ex sideribus necessitatem propugnantes proposuerit. In suam quoque sententiam trahere poterat Jansenius illud Origenis e libr. 1. in Epist. ad Rom. ubi posita anima quasi in bivio carnem inter & spi-*

Libr. 3. de
opific. 6.
dier.

A spiritum, & utriusque viæ fautores Angelos, ait: *Non enim vires agitur, neque necessitate in aliam partem anima declinatur: sed pulchre intelligebat Janfenius ex sequentibus explicatio- nem suam labefactatum iri. Talia hæc sunt: alioquin nec culpa ejus, nec virtus posset adscribi, nec boni electio premium, nec declinatio mali supplicium mereretur: sed servatur ei in omnibus libertas arbitrii, ut in quodcumque voluerit ipsa declinet, sicut scriptum est: Ecce posui ante faciem tuam vitam & mortem, & ignem & aquam.* Nam si alterutram eligere potest partem anima, neutri certe ulla necessitate addicitur. Responsionis suæ confirmandæ, & Origenianæ sententiæ aper- tius etiam declarandæ gratia, aliquot addit Petavius ejus testimonia ex Hom. 20. in Num. quibus vocante licet, & pelliciente interiore gratia nullam nobis imponi necessitatem, sed in contraria ferri voluntatem posse perspicuum fit: addit & aliud è libr. 6. in Epist. ad Rom. Qui- bus attexemus & illud è libr. 3. *ἡ ἀρχὴ, c. 3. Boni vero spiritus recipit (anima) energiam, id est inoperationem, cum & provocatur ad bona, & inspiratur ad cælestia vel divina: sicut sancti Ange- li, & ipse Deus operatus est in Prophetis, suggestionibus sanctis ad meliora provocans & cohortans: ita sane ut maneret in arbitrio hominis ac iudicio, si sequi velit aut nolit ad cælestia & divina provocan- tem.* Sed quid his colligendis immoramur, cum plura etiam congesserit Janfenius Tom. 1. lib. 6. c. 13, ut ostenderet in indifferentia ad bonum & malum, citra ullam necessitatem, liberi ar- bitrii naturam ab Origene fuisse collatam. Gravissime, inquit, fuisse reprehensos ab Augustino Pelagianos propter illaminamissibilem & quasi essentialem in omni statu liberi arbitrii indifferentiam ad bonum & malum, exclusamque alterius partis necessitatem, ex iis quæ libro secundo diximus intel- ligi potest: hæc est enim totius Pelagianæ structura basis pene præcipua. Sed illam Origenes omnibus numeris absolutam tradidit. Vique adeo namque Philosophica istius libertatis admirator, & indiffe- rentiæ ad bonum & malum patronus fuit, ut illa sublata brutis aut lapidibus hominem accendendum esse docerneret. Idem quoque Origeni superius exprobraverat Tom. 1. lib. 2. c. 4. & 5. Quod si igitur ab eo profecta est hæc opinio de natura libertatis posita in indifferentia ad bonum vel malum, exclusa alterius partis necessitate, quomodo idem ille Origenes necessitatem volun- tariam & simplicem cum libertate conjungere potuit?

IV. Verum ut in definienda arbitrii humani libertate rectum iter tenuit Origenes, non itidem in distinguenda naturæ integræ, ac naturæ lapsæ libertate satis adhibuit examinis & cautionis; nullibi quippe discrimen ullum inter utramque libertatem ab eo acerbiter repe- rias, & sæpe naturæ cuiuslibet, quæ rationis compos sit, quemcumque demum ordinem adepta sit, æqualem tribuit liberi arbitrii facultatem, & usum, ut supra dictum est. Atque is unus fuit Dè præcipuis Pelagianorum erroribus, paribus liberi arbitrii viribus pollentem finxisse homi- nem hodie nascentem, parique iustitia, sapientia, aliisque instructum dotibus, qualis à Deo conditus fuit Adamus. At tamen si perfricare velimus frontem, & Origenem periculo quo- vis defendere, hanc adhibere poterimus exceptionem: quamvis humanæ vires libertatis per Adami lapsum infractæ ac debilitatæ sint, naturam tamen ipsam libertatis illius suam serva- se integritatem; nec ullam proinde signatam esse ab Origene distinctionem inter libertatem quæ Adami præcessit lapsum, & quæ consecuta est, quod ad puram respiceret libertatis na- turam, non ad robur ipsius & potestatem.

V. Ex hac Origenis sententia de indifferenti hominis ad bonum vel malum propen- sione aptum illud est & consequens, hominem hac instructum facultate, gratiæ modo pona- E tur auxilium, pravis cupiditatibus posse obistere, vel parere, & virtutem vel respuere, vel amplecti. Evidens igitur ratio est, inquit libr. 3. *ἡ ἀρχὴ, cap. 2. quia sicut in rebus humanum propositum solum per se ipsum imperfectum est ad consummationem boni, adiutorio namque divino ad perfectam quæq; perducitur: ita etiam in contrariis initia quadam, & velut quadam semina peccatorum ab his rebus quæ in usu naturaliter habentur, accipimus, &c.* Tum sub finem capituli: *Nihil aliud pu- tandum esse accidere nobis ex ipsis quæ cordi nostro suggeruntur bonis vel malis, nisi commotionem so- lam, & incitamentum provocans nos ad bona vel mala. Possibile autem nobis est, cum in aliquo virtus nos caperit ad malum incitare, abjicere à nobis pravæ suggestiones, & resistere suasionibus, & nihil prorsus culpabiliter gerere. Et rursum possibile est, ut cum nos divina virtus ad meliora provocaverit, non sequamur, liberi arbitrii potestate in utroque nobis servata.* In hæc acriter insurgit Iprensis F Antistes libr. 2. de Pelag. hæc, cap. 4. & libr. 4. cap. 7. & libr. 6. cap. 4. ubi queritur censuisse Origenem animi motibus ad bonum malumve nos concitantibus naturæ rationis nos adversari, at- que eos ad bona vel mala gubernari, merumque ait doctrinam hanc esse Pelagianismum. Si vel animam posse ad bonum per se moveri, absque prævio gratiæ Dei incitamento; vel impel- lenti nos ad malum libidini per se posse obistere, etiam gratiæ juvenis ope destitutum vo- luit Origenes: damnandus quidem error ille est. Sin vero gratiæ impulsu adjunctis & auxilium, utrobique culpa caret; nam in motus animi malos, quos concupiscentia gignit, & bonos, quos educit gratia, imperium tenet libera voluntas, & vel malis obtemperat, propriis illuc & nativis inclinatis nutibus, vel ad bonos se erigit, gratiæ divinæ adjumentis roborata. Utrū vero senserit Origenes, si quis ex me quærat, bona fide responderim gratiæ auxiliū admi- nistrasse

sisle illum, non vero prævium incitamentum, ut pluribus infra disseram: *In rebus*, inquit, *humanarum propositum solum per seipsum imperfectum est ad consummationem boni; adiutorio namque divino ad perfecta quæque perducitur. Ad didicisset, & excitatur, bene res haberet: cum ex liquido Synodi Tridentinæ decreto ratum sit excitanti atque adjuvanti gratiæ Dei libere hominem assentiri & cooperari, nec ipsum nihil agere, cum inspirationem illam recipit, quippe qui illam & abjicere possit.*

VI. Capite quoque quinto libri secundi de Pelag. hæc Origenis impugnat Jan-
senius: *Frequenter in Scripturis invenimus, & à nobis sæpe dissertum est, quod homo spiritus, & cor-
pus, & anima esse dicatur: verum cum dicitur, quia caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem
adversus carnem, media procul dubio ponitur anima, quæ vel desiderii spiritus acquiescat, vel ad car-
nis concupiscentias inclinetur. Dolet Janfenio quod spiritum illum, adversus quem concupiscit B
caro, vocet, non more Catholico spiritum sanctum, sed Pelagiano legem naturæ, quam mentibus spi-
ritu Dei vivi ex institutione, ut ipse loqui solet, Creatoris impressam gerimus: (verba ipsius sunt) &
quæ (verba sunt Origenis) in hominum cordibus scripta est, non atramento, sed spiritu Dei vivi; quæ
Orig. lib. 2. docet quid agendum sit, quid cavendum, & per quam cognoscit homo peccatum suum; quæque homi-
nibus suadet, ne homicidium, ne adulterium faciant, ne furentur, ne falsum testimonium dicant, ut
Rom. c. 2. honorent patrem & matrem, & horum similia; fortassis & quod Deus unus creator sit omnium; juxta
& lib. 6. illud Pauli Rom. 2. 14. 15. Cum enim gentes quæ Legem non habent, naturaliter ea quæ Legis sunt, fa-
ciunt, ejusmodi Legem non habentes, ipsi sibi sunt Lex. Qui ostendunt opus Legis scriptum in cordibus
in cap. 6. suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus,
aut etiam defendentibus. Semina præterea illa bonitatis à natura hominum mentibus insita, C
quæ proxime allatis adstruit testimoniis Origenes, plane rejicit Janfenius locis supra indica-
tis, sed præcipue Tom. 1. lib. 4. c. 7.*

Certum est hæc Pauli verba Gal. 5. 17. *Caro enim concupiscit adversus spiritum; spiritus au-
tem adversus carnem*, ad Spiritum sanctum à Patribus plerisque referri: ac certum quoque est
plures etiam superiorem illam animæ partem, quam *νοῦς* appellant, spiritus appellatione
hic significatam voluisse. Multos proferrem, si numero pugnandum esset, sed unus omni ex-
ceptione major adducetur Augustinus. Is lib. 2. De Genesi contra Manichæos, cap. 11. con-
jugium Adami & Evæ imaginem esse dicit spiritualis illius conjugii, quod rationalem homi-
nis partem animali colligat; tum ait: *Deinde ut quisque huic sue parti recte dominetur, & fiat quasi
conjugalis in seipso, ut caro non concupiscat adversus spiritum, sed spiritui subjungatur; id est concupi-
scentia carnalis non adversetur rationi, sed potius obtemperando desinat esse carnalis, opus habet per-
fecta sapientia. Trahit hæc in eundem sensum lib. 1. De doctrina Christi. cap. 24. & lib. 10. De
Genesi ad liter. cap. 12. Verba propter prolixitatem non repeto. Prorsus vero *νεκροῦ*, in
LXXXIII. Quæstionib. Quæst. 70. *Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus car-
nem. Hæc enim invicem sibi resistunt & adversantur, ut non quæcunque vultis, illa faciatis. Fuit ergo
per sanctificationem perfectam, ut omnis carnalis appetitus spiritui nostro illuminato, & vivificato,
id est, bonæ voluntati subjiciatur.**

Sed quid Augustini auctoritatem præteximus, ut spiritum illum carnis adversarium sæ-
pe pro animæ *νοῦς*, vel ipsa certe anima sumi probemus, cum id tot Scripturæ locis confici
possit: velut illo Match. 26. 41. *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma*; & illo 1. Cor. 5. 5. *E
Ego judicavi tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri
Iesu Christi*; & illo 2. Cor. 7. 1. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus*; & illo
Eph. 4. 20, 21, 22, 23. *Vos autem non ita didicistis Christum, si tamen illum audistis, & in ipso edo-
cristis, sicut est veritas in Iesu, deponere vos secundum pristinam conversationem veterem homi-
nem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu mentis vestre, & in-
duite novum hominem*; & illo 1. Thess. 5. 23. *Ipsæ autem Deus pacis sanctificet vos per omnia: ut in-
teger spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in adventu Domini nostri Iesu Christi servetur*:
& illo Ebr. 4. 12. *Vivus est enim sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertin-
gens usque ad divisionem animæ & spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitatio-
num & intentionum cordis. In quibus non aliter sumi spiritus potest, quam pro anima, vel ani-
mæ *νοῦς* quomodo Origenes intellexit.*

VII. Ex his efficitur inferiorem animæ partem, quæ anima simpliciter appellatur, (ut
superior, spiritus) mediam esse quodammodo spiritum inter & carnem; hoc est spiritus
Orig. lib. 1. inter suasiones, & carnis incentiva. Cum dicitur, inquit Origenes, quia caro concupiscit adversus
in Rom. 1. spiritum, spiritus autem adversus carnem, media procul dubio ponitur anima, quæ vel desiderii spiri-
tus acquiescat, vel ad carnis concupiscentias inclinetur. Quibus addit, ac variis Scripturæ locis
probat, utriusque viæ, tum ejus quæ carnis est, tum ejus quæ spiritus, monstratores & fau-
tores Angelos adfistere hominibus, Christumque ipsum viam spiritus hominibus quasi ster-
nere: *Favet & ipse Dominus*, inquit, *qui etiam animam suam ponit pro ovis suis. Sed utraque parte
favoris disciplina servatur: non enim vi res agitur, neque necessitate in alteram partem anima de-
clina-*

Aclinatur: aliouin nec culpa ejus, nec virtus posset adscribi; nec boni electio premium, nec declinatio mali supplicium mereretur; sed servatur ei in omnibus libertas arbitrii, ut in quodcumque voluerit, ipsa declinet, sicut scriptum est: Ecce posui ante faciem tuam vitam & mortem, & ignem & aquam. Nec minus clare idem exprimit lib. 3. *De ag. iiii.*, cap. 4.

Arguit hæc quoque erroris Janſenius: Neque vero, inquit, Pelagii tantum, Cassiani, atque Ians. Tom. de anima inter utroq; media istius Apostolici loci expositio, sed omnium omnino Pelagianorum, quorum scripta videre potui. Sic tamen Hieronymus in Epist. ad Gal. 5. 17. Caro presentibus delectatur & brevis; spiritus perpetuus & futurus. Inter hoc iurgium media anima consistit, habens quidem in sua potestate bonum & malum; velle & nolle. Et paulo post: Quod ut manifestum fiat, aliquod sumamus exemplum: caro, terra; anima, aurum; spiritus, ignis vocetur. Quamdiu aurum fuerit in terra, perdit vocabulum suum, & a terræ ac commixtum est, appellatur. Cum vero separatum ab humo, auri & speciem & nomen acceperit, aurum quidem dicitur, sed nec dum probatur. Si autem per ignem excoctum fuerit & probatum, tunc auri splendorem, & ornatus sui accipit dignitatem. Ita & anima inter & humum & ignem, hoc est inter carnem, spiritumq; consistens, quando se tradiderit carni, caro dicitur; quando spiritui, spiritus appellatur. Sic & Augustinus lib. 10. de Genesi ad liter. cap. 12. animam tanquam in medio positam, nonnunquam a carne ad vitia deprimi, nonnunquam a spiritu ad virtutem erigi scribit. Sicut autem ad utramque partem, virtutem & vitium, allicere nos bonos ac malos Angelos, dixit Origenes lib. 1. in Epist. ad Rom. hunc interpretans Pauli locum qui habetur Gal. 5. 17. ita postquam in eadem Pauli verba Augustinus ea disleruit quæ supra attulimus de LXXXIII. Questionibus, Quæst. 70. addit deinde: Nunc quamdiu est in nobis quod resistit bonæ voluntati, auxilio Dei per bonos homines & bonos Angelos indigemus, ut donec sanetur vulnus nostrum, non ita molestat, ut perimat etiam bonam voluntatem. Atque hæc tam diserte apud Augustinum expressa cur in Origene Pelagianismi infimulaverit Janſenius, tot annos in Augustini lectione tractatus, mirum sane est.

VIII. Nunc vero propter affectus bonos & malos ex carne naturaliter prodeuntes, jure venerit in crimen Origenes, anquiramus. Ac de malis quidem controversia nulla est; de bonis tantum contenditur. Quod antequam disputare ordiamur, dicendum est Janſenium, non hoc solum loco quem diximus, sed signantius etiam Tom. 1. lib. 6. cap. 14. vim illam, sive ut ipse loquitur, sufficientiam legis naturalis impugnare; quam ut ab Origene creditam & defensam fuisse clarius probet, hæc ejus verba recitat de lib. 2. in Epist. ad Rom. Potest fieri, ut vel ex his qui in Lege sunt, si quis persuasionem quidem communis Christo non credit, operetur tamen quod bonum est, justitiam teneat, misericordiam diligat, castitatem & continentiam servet, modestiam lenitatemque custodiat, atque omne bonum operetur: hic etiam si vitam non habet eternam, quia credens soli vero Deo non credidit, & Filio ejus Jesu Christo, quem misit; tamen gloria operum ejus, & pax, & honor poterit non perire. Atque ea sane nupiam ad eos referuntur, qui sunt sub lege naturæ, sed ad Judæos qui regebantur Moisaicis legibus, a quibus abstergebantur a vitiis, ad virtutem incendeantur. Sequentia vero ad Ethnicos naturæ solum legem servantes pertinent: Sed & Græci, id est Gentilis, qui cum legem non habeat, ipse sibi est lex, ostendens opus Legis in corde suo, & naturali ratione immotus, sicut videmus nonnullos in Gentibus, vel justitiam teneat, vel castitatem servet, vel prudentiam, temperantiam, modestiamque custodiat; ipse licet alienus a vita videatur æterna, quia non credit Christo, & intrare non possit in regnum cælorum, quia renatus non est ex aqua & spiritu, videtur quod per hæc quæ dicuntur ab Apostolo, bonorum operum gloriam, & honorem, & pacem perdere penitus non possit. Pluribus deinde argumentum idem expendit. Refellit quoque Janſenius cum superioribus alterum locum Adamantii, qui non sine cautione sane tractandus est. Invenitur quidem Deus, inquit Origenes lib. 3. in Epist. ad Rom. dedisse homini omnes affectus, omnesque motus quibus ad virtutem niti possit & progredi, insuper etiam vim rationis inseruisse, quo agnosceret quid deberet agere, quid cavere. Hæc ergo invenitur Deus communiter omnibus hominibus præstis. Sed si his acceptus homo neglexit iter virtutis incedere, cui ex Deo nihil defuit, invenitur ipse defuisse is quæ a Deo data sunt sibi. Hæc quamvis Pelagianismum sapiant, geminam tamen expositionem, eamque orthodoxam recipere possunt, vel intelligendo gratiam homini datam a Deo, quæ gratia ad salutem adipiscendam sufficiat; vel intelligendo legem naturæ, cujus ope etiam Ethnici ad virtutes morales niti possunt; non ad eas quæ quicquam conferant ad salutem: hic enim gravis esset error, cui sine crimine patrocinari non liceret.

IX. Certe aliquod boni genus ex vi naturæ oriri posse sanctorum Patrum maga pars opinata est, sed Augustinus præferit, cujus in hujusmodi quæstionibus præcipua auctoritas est. Sic ille libro de spirita & litera, cap. 27. Si autem hi qui naturaliter quæ Legis sunt, faciunt, nondum sunt habendi in numero eorum quos Christi justificat gratia, sed in eorum potius, quorum etiam impiorum, nec Deum verum veraciter, justeque colentium, quædam tamen facta vel legimus, vel novimus, vel audimus, quæ secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam

A quod habent homines à Deo gratia est; nihil enim ex debito habent. Quis enim prior dedit illi, & retribuitur ei? Gratia ergo est quidquid habet is qui non fuit, & est accipiens ab eo qui semper fuit: atque ille è libr. 4. in Epist. ad Rom. Sed ego cum considero sermonis eminentiam, quo dicit operanti secundum debitum reddi, vix mihi suadeo quod possit ullum opus esse, quod ex debito remunerationem Dei deprecatur, cum etiam hoc ipsum quod agere aliquid possumus, vel cogitare, vel proloqui, ipsius dono & largitione faciamus. Quod ergo erit debitum illius, cuius gratia nos præcessit? & hic è libr. 5. in eandem Epistolam: Quod ergo dixit post dies, hoc ostendit, quia primis quidem vite sue diebus paterna prævaricationis institutionibus tenebatur (Abel:) post illos vero dies ubi respicit, ubi respexit ad Deum, naturæ lege communis, dicitur tunc obtulisse hostiam Deo.

XI. Postquam de lege naturæ male sensisse Origenem demonstravit Jansenius, non famora opinatum fuisse de lege Moysis conatur ostendere: cui comprobando affert illud è libr. 4. in Epist. ad Rom. Initium namque justificari à Deo, fides est quæ credit in justificantem. Et hæc fides cum justificata fuerit, tanquam radix imbre suscepto haret in anima solo, ut cum per legem Dei excoli cœperit, surgant in eam, qui fructus operum ferant. Subjungit Jansenius: Ecce dogma Pelagii de operanda per Legem justitia, dummodo remissio peccatorum per fidem data præcesserit. At non hæc ad Legem Moysis peculiariter pertinent, sed ad opera tantum bona sive Judæorum, sive Ethnicorum, quæ sine fide inania sunt. At ergo initium justificationis fidem esse quæ credit in Deum; quæ fides, quasi dispositio ad justificationem acquirendam, cum justitiam apprehenderit, ut loquuntur, atque ita justificata fuerit à Deo; cumque justitiæ imbre, sic tanquam radix aliqua, perfluita fuerit, tunc ipsa fides atque ipsa justitia animæ solo inhærent; sic tamen ut divinæ legis observatione foveri illam & excoli necesse sit ad ferendos operum fructus, qui velut radicis hujus furculi efflorescant. Quæ fidei Catholicæ decretis usquequaque consonant, si modo prævium gratiæ excitantis & juvantis subsidium agnoscatur. Verum non id queritur Jansenius: at latere hic caussatur dogma Pelagii de operanda per Legem justitia, dummodo remissio peccatorum per fidem data præcesserit. Debere quidem a fide justificationem ducere exordium; eandemque peccata delere, & hic dixisse fatemur Origenem, & recte dixisse pertendimus: nec in eo opinor Pelagianum illud placitum Jansenius positum esse voluit, sed in dogmate de operanda per Legem justitia, quod Pelagianum esse agnosceamus, sed ab hoc Origenis loco longe procul abesse pugnamus. Quomodo enim operandam sensit per Legem justitiam, qui justificationem Legis observationi prævertere debere dixit? Per legem Dei, hoc est bona opera, justitiam quidem excolendam sanxit, neutiquam vero per Legem justitiam comparari credidit. Hæc licet perspicua, aliis tamen Origenis ejusdem testimoniis firmari possunt. Ex quibus omnibus, inquit, clarè, quod rectè arbitratur Apostolus justificari hominem per fidem sine operibus Legis, sed fortassis hæc aliquis audiens resolvatur, & bene agendi negligentiam capiat, si quidem ad justificandum fides sola sufficiat. Ad quem dicemus quia post justificationem si iniuste quis agat, sine ambiguo justificationis gratiam prævit. Non opera ipsi justitiæ, sed justitiam operibus præposuit. Clarius etiam quod jacet paulo inferius: *Ubi vero fides non est quæ credentem justificet, etiam si opera quis habeat ex Lege, tamen quia non sunt adificata supra fundamentum fidei, quamvis videantur esse bona opera, operatorem suum justificare non possunt, si eis deest fides, quæ est signaculum eorum qui justificantur à Deo:* & quod libro sequente: Propterea ergo & in alio loco Scriptura dicitur de Abraham, quod ex operibus fidei justificatus sit; quia certum est cum qui vere credit, opus fidei & justitiæ operari, & totius bonitatis. Caute vero ista legenda sunt, quæ differit in 1. Rom. 3. 30. Quod si requirat aliquis curiosus, ii qui ex fide justificantur, per quem justificantur; & rursum ii qui per fidem justificantur, in quo justificantur: licet fortassis multa in hoc curiositas videatur, tamen convenienter dicere possumus quod qui ex fide justificantur, initio ex fide sumto, per adimplerionem bonorum operum consummantur; & qui per fidem justificantur, à bonis operibus exorsi per fidem summam perfectionem accipiunt. Quæ tamen ferri poterunt, si ita intelligantur, justificationi præire quidem posse opera bona, sed non ejusmodi, quæ ad hanc apprehendendam conferant quicquam; qualia sunt opera illa quæ lege naturali suadente perficiuntur.

F Pergit ostendere Jansenius parum sana fuisse Origenis de lege Moysis placita, ut qui per eam peccatum fuisse imminutum ac restrictum crediderit, contra hoc Apostoli pronuntiatum: *Lex autem subintravit, ut abundet delictum*: atque hæc placita Pelagii & Juliani doctrinæ scribit esse consentanea, in iisque fuisse ab Augustino profligata & confossa. Non ego sane usque adeo Origenis causæ faveo, ut naturalis legis vires præter æquum prædicatas ab eo fuisse negem; ac illas itidem Mosaicæ Legis, quas ita extulit, ac si non peccatum duntaxat prohibuerit ea Lex, sed gratiam etiam hominibus ad vincendum illud contulerit; ac si per illam non cognitio solum peccati, sed etiam sanatio contingeret; ac si non ad priora peccatorum genera, quæ præcesserant Legem, prævaricatio præterea accesserit, quæ prævaricatio nisi lege lata esse non potest; ac si non nitentibus in vetitum hominibus, concupiscentia Lege frænata creverit; ac si non apparere tantum cœperit, & deputari pecca-

Jans. Tom. 1
lib. 6. c. 14.

Orig. lib. 4.
in Epist.
ad Rom.

Jans. Tom. 1
lib. 6. c. 14.
Rom. 5. 20.

A clarum istud invexisse delirium, homines non unius esse ejusdemque inter se naturæ, sed alios esse πνευματικὸς, alios ψυχικὸς, ὁρατικὸς alios seu χαϊνός, atque ita ad vitam destinatos esse πνευματικὸς, ita ad interitum σαρκικὸς, ut quodcunque tandem amplectantur vitæ genus, quibuscunque tradant se vel virtutibus vel vitiis, necessario salutem illi, hi consequantur mortem; ψυχικὸς vero pro meritis alterutro donatum iri. Quæ commentum Scripturæ sacræ decretis adversari probe intelligeret Adamantius, eaque jure exhorresceret, fumum fugiens, quod dici solet, in ignem incidit; absurdiorēque sententiam amplexus est, quæ animarum statuit προῦπαρχίαν, quamque supra exagitavimus. Animas itaque censuit longis annorum curriculis recte vel male traditas sibi à Deo provincias administrasse, ac juxta meritorum suorum mensuram varios variosque à Deo recepisse gratiæ modos; hincque omnem extitisse diversitatem, quæ homines, ut Apostoli more loquar, discernit, antequam boni quicquam vel mali egerint. Doctrinæ hujus assertiones & argumenta extant libr. 1. *ἀγ. γ. 1.*, cap. 7. & libr. 3. cap. 1. (Philocal. cap. 20.) Item libri ejusdem tertii cap. 3. & libr. 7. in Epist. ad Rom. & libr. 9. Quæ quoniam fuscè jam supra exposuimus quæst. 6. iterum referre nihil attinet. Nonum modo secundi libri De principis caput relegi velim, in quod dispersas alibi doctrinæ hujus particulas plena manu congegit: nam postquam diversas illas naturas ab Hæreticis supra nominatis confictas, collectasque eorum rationes confutavit; tum dogma explicat suum, diversitatemque animarum ratione præditarum ex arbitrii libertate proficisci docet, ex qua diversitate eximia illa totius mundi consonantia diversis constans partibus extorta sit. Hinc injustitiæ nota absolvere Deum putat, inhæsurā atque illi, si non pro meritis unumquemque, sed pro C libitu suo exornet, quæ confirmat deinde exemplo Jacobi & Esau, aliaque in eam sententiam colligit.

Adversum hæc asperere, pro eo ac debuit, sese commovit Janſenius Tom. 1. libr. 6. cap. 15. & ut divinæ gratiæ penitus contraria merito rejecit. Rejecit & multo ante S. Thomas libr. 2. contr. Gentil. cap. 44. Pamphilus tamen in Apologia pro Origene, in eadem fere causâ est qua Origenes, si nos Rufini interpretamenta non fallunt; nam ut Origenianam defendat animarum προῦπαρχίαν, reliquas de animæ origine opiniones absurditatis insimulans, & eam quoque carpit, quam nunc Ecclesia propugnat, quæque formatis in utero corporibus animas recens creatas inferi decernit: id si fit, injustum fore Deum ait Pamphilus, qui nullius culpæ inſontes animas vel cæcis vel debilibus corporibus infundat, vel apud barbaras Gentes vitam ducere jubeat, Vides labefactarum ac peremptum gratiæ cœlestis auxilium.

XIII. At non pro iis duntaxat, quæ recte vel male egerunt animæ, priusquam corporibus nostris illaberentur, diversa eas à Deo gratiæ dona consequi opinatus est Origenes, sed prout etiam sese in hac vita gesserint, novis gratiæ incrementis cumulari censuit; adeo ut quidquid nobis gratiæ largitur Deus, id libero nostræ voluntatis arbitrio acceptum referendum sit, per quod talibus donis digni effecti sumus; nihil autem soli & absoluto Dei consilio relinquatur, atque ita nobis, ut ita dicam, obnoxiam Dei gratiam efficit. Itaque libertatis vires quasi nullo egentes gratiæ adminiculo ita deprædicat Hom. 10. in Levit. *Sive ergo spiritalis effectus unus cum Domino spiritus fiat: sive per resurrectionis gloriam in Angelorum ordinem transeat, recte jam non erit homo: sed unusquisque ipse sibi hoc præstat, ut vel excedat hominis appellationem, vel intra conditionem hujus vocabuli censeatur.* & Homil. 1. in Ezech. Tu vero, Homo, quare non vis arbitrio te tuo derelictum? Quare egre fers niti, laborare, contendere, & per bona opera te ipsum causam tuam fieri salutis? An magis te delectabit dormientem, & in otio constitutum æternâ prosperitate requiescere? Pater meus, inquit Dominus Iesus Christus, usque modo operatur. & ego operor: & tibi displicet operari, qui ad operatus es? Non vis opus tuum fieri justitiam, sapientiam, castitatem? Non vis opus tuum esse fortitudinem, aliasque virtutes? Manifesta quoque illa sunt libr. 1. *ἀγ. γ. 1. c. 5.* Per hoc consequens est in nobis esse, atque in nostris motibus, ut vel beati & sanctissimi, vel per desidiam ac negligentiam à beatitudine in malitiam & perditionem vergamus: atque itidem ista Homil. 35. in Luc. Da ergo operam ut libereris à principe ad quem te trahit adversarius. Da operam ut habeas sapientiam, justitiam, fortitudinem, atque temperantiam: & tunc complebitur. Ecce homo, opera ejus ante faciem suam: & hoc quoque libr. 7. in Epist. ad Rom. *Ut boni enim aut mali sumus, nostræ voluntatis est; malus autem ad cujusmodi verbera, & bonus ad cujusmodi gloriam destinetur, voluntatis est Dei.* Plenius vero buccis eadem illa deblaterat, c. 1. libr. 3. *ἀγ. γ. 1.*, quo capite libertatem arbitrii asserendam & propugnandam suscepit: ibi quippe tentationibus obsequi, vel obistere, in nostra positum esse potestate dicit, nec necessarium ad id gratiæ subsidium agnoscit; sed quadam tantum eruditione, quæ salubria nobis exempla & sanctioris doctrinæ præcepta pro tempore suggerat.

XIV. Quod si gratiæ nos egere auxiliis agnoscat aliquando, gratiam solum voluntatis nostræ pedisequam, ad ejusque nutum compositam, & pro meritis à Deo in homines erogatam

gata; non excitantem, non gratis datam admittit. Velut in cap. 8. libr. 2. *ἢ ἄγε, A* ait voluntarios & liberos moris a se conditis mentibus Creatorem indulsisse, quo scilicet bonum in eis propositum fieret, cum id voluntate propria servaretur: & capite prioris libr. 3. Paulinum illud exponens: Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat, minime id quidem Deo propositum esse docet, ut quemquam induret, sed per bonum propositum indurare eum dici qui induratur, quia ex hoc ipsius proposito sequitur, ut per inhaerentem sibi malitiam ille induretur, quæ sic pro sua consuetudine dilatavit Rufinus: Vno eodemque tempore Deus alterius quidem miseretur, & alium indurat, non agens neque volens ut induretur ille qui induratur: sed dum ipse benignitate sua & patientia utitur, his quidem qui ejus benignitatem & patientiam ad contemptum atque insolentiam ducunt, induratur cor, dum ad terminum pœna differtur: hi vero qui benignitatem & patientiam ejus ad occasionem penitentiae & emendationis accipiunt, misericordiam consequuntur. Geminio deinde exemplo luculentius id demonstrat: prioris quidem petito ex Ebr. 6. vers. 7. 8. ait enim divinam gratiam similem esse imbri terras irriganti, quarum aliae spinas dant & tribulos; segetem illæ & fructus ferunt; pro varia scilicet cultura, quamvis ejusdem sint naturæ. Terras itaque, hoc est animas, ad voluntatis arbitrium excoli & parari putat; imbrem vero postmodum à Deo infundi. Idem probat exemplo Solis, qui una eademque luce & calore limum indurat, & ceram liquefacit: non quod virtus ejus, addit Rufinus, aliter in limo, & aliter operetur in cera, sed quod limi alia, alia quoque cera sit qualitas, cum utique secundum naturam unum sit, quia utrumque de terra est. Exponit deinde quomodo auferat à nobis Deus cor lapideum, & immittat carneum: nempe subversum ita censet libertatem arbitrii, si potestati divinæ cordis mutationem tribuamus: tum sententiæ suæ explanandæ causa, indoctum aliquem sumit in exemplum, qui vel aliorum adhortationibus, vel aliunde imperitiam suam intelligens, erudiendi causa accedit ad Doctorem, Doctor vero voluntate ejus perspecta doctrinæ suæ præcepta traditurum se pollicetur: ἔως, inquit, ὁ θεὸς λόγον ἐπαγγελίας ἡς προσκείμενον ἔκρινεν, ἡ δὲ νόμος κατέστη λείψανον, ἐξ ἧς ἐκείνων μὴ βουλομένων, ἀλλ' ἰαντός τοῦ ἱατρὸς ἡς καμνόντων παρερχομένων. Quasi non à Deo habeamus hoc ipsum, ut accedere, ut sanari velimus. Similia sunt quæ sequuntur: καὶ ἔτι, φησὶ εἰπὼν, τὸ τὸς τύφους ἀναβλέψαι, ἔργον, καὶ οὐδὲ τὸ ἡλιουκίαν, ἡς πιστευόντων δύναμις θεομαρτυρίας, καὶ δὲ τὸ δόξα κατὰ θεοῦ ἔρασσε, ἡ συνήθη ἡμῶν. Reliqua parivitis laborant. Nihilominus saniora sunt quæ leguntur libri ejusdem capite 6. in quibus hominem divinæ imaginis dignitatem, cum procrearetur à Deo, accepisse ait; similitudinis vero perfectionem in consummatione servatam: Scilicet, inquit, ut ipse sibi eam propria industria studiis ex Dei imitatione conscisceret, cum possibilitatem sibi perfectionis divinitus datam per imaginis dignitatem, in fine demum per operum expletionem perfectam sibi ipse similitudinem consummaret. Addit deinde, similitudinem Dei sperandam, quæ pro meritum perfectione præstabitur. Nec ista tolerabiliora; quæ legitur Homil. 11. in Num. Omnia enim apud Deum ratione & judicio fiunt, nec ad gratiam, sed pro merito, &c. penitus nempe gratiæ beneficium hæc perimunt; quemadmodum & illa ē Tom. 11. in Matth. pag. 214. ἐνταῦθα δὲ ἡμεῖς ἐσμεν οἱ αἰτίοι ἡ κατὰ καὶ αἰτία ἡς λεγομένην ἀγρίαν ἡνίκα, ἡ σαρκὶ καὶ αἰτία ἡ ἡμεῶν βλαβήναι, ἡ γὰρ φύσις ἐν ἡμῖν αἴτια ἡ πορνείας, ἀλλὰ ἀποδείξουσιν ἐκείνοι ὅσα παραποικιτικῆς ἔσται δὲ ἡ φύσις αἴτια διακαρπούσης, ὡς ἀντιπιδεντοῦ ἀδελφίας, ἀλλὰ λόγος ἐν παραδείξειντα, ὁ κατασκευάζων δὲ καί. & illa ē Tomo sequente, pag. 299, 300. μὴ συνόντο τοῦ ἀρνημένου πνεύματος ἐχθρὰς τοῦ διδομένου πνεύματος καὶ σοφίας οἷς ἀπὸς τὸ ἐμολογεῖν κατὰ τινὰ ἀξίαν αὐτῶν ἐπὶ θεῷ βουθυμένοις & hæc quoque ē Tom. 16. pag. 415. ὁ δὲ σοφὸς ἐνελίσσων καὶ ἡ πλῆκαυτη μετὰ ἀποφασιν μαντήρα ἡ ἱακίβη καὶ ἰωάννη, ὡς ἀγνοῦσαν τίνες οἱ ὑπερέχοντες, καὶ ὅτι ἡ πλῆκαυτη σοφία χάρις ἐστὶν ἡ ἐν πᾶσι θεῷ συμπιπνόντο καὶ συνιερύντο, ἡ ἰδρύντο ἐν τῇ τοιαύτῃ ὑπεροχῇ ὡς οἱ δὲ ἐπὶ πινδύεις, &c. nec non & illa ē Tomo 13. in Johanni, pag. 199. τάχα γὰρ δόγμα τι ἐστὶν, μὴ δύνα λαμβάνειν δωρεάν, ἡ μὴ ἀξιώτων αὐτῶν. Manifeste quoque hunc Apostoli locum in suam trahens sententiam pervertit libr. 3. in Epist. ad Rom. Habentes autem donationes secundum gratiam qua data est nobis differentes, sive prophetiam secundum rationem fidei, &c. hinc quippe colligit donari gratiam à Deo secundum rationem fidei: tum ex eodem loco & ex alio Epistolæ prioris ad Corinth. sic concludit: Vnde mihi videtur tam ad Romanos quam ad Corinthios scribens, tres capiendæ gratiæ modos docere, ut ex nobis in eo agi aliquid ostendat, plurimum vero in Dei largitione consistere. Ponit ergo & mensuram fidei esse, per quam quis gratiam capit; ponit & ad id quod expedit; & Spiritum dividere prout vult. Ut ergo in nobis tanta fides inveniat, quanta possit sublimiorem gratiam (sic enim legendum) promereri, nostri operis videtur & studii: ut autem ad id detur quod expedit, & utile sit accipienti, Dei judicium est; vel omnino si dari velit, in ipso est. Pari insania corrumpit ibidem hoc alterum ē 1. ad Cor. 12. v. 18. Nunc autem posuit Deus membra, unumquodque eorum in corpore, sic ut voluit. Voluit autem, inquit, Deus secundum fidei mensuram quæ est in nobis, vel voluit ad id quod expedit. Nisi forte & ita aliquis hoc velit intelligere: Deus posuit in corpore unumquodque membrum prout voluit, ut, voluit, ad membrum magis referatur, hoc est, prout voluit, prout elegit, prout operam dedit, ne videatur de homine arbitrii potestas auferri. Denique in Catenis in Psalmos talia

A talia refertur effutuisse ad Psal. 120. 3. *μη δυνες εἰς σάλον ἢ πόδα σου· μη ἀδελφότης, Φίλοι, κινεῖς*
ἐνανδάλισθαι. καὶ ἔτι ἔχει δὸν χεῖρα δόξιοιτα. ὡς παρ' ἡμῶν δὲ ἔχ' τὰς ἀρχάς, καὶ ὁ δὲ τὸ ἐρεῖαι χεῖ-
ρας ἔχει.

Ut magis etiam pateant doctrinæ hujus adyta, observandum est, duplicem in nobis ab Origene constitui fidem, aliam humanam, quam viribus propriis nullo præsidio firmatis habere possumus; divinam aliam, quæ nobis Dei gratia infundatur. Nec duplicem solum fidem, sed virtutes etiam reliquas in nobis duplices esse putat, quarum aliæ sint à nobis, aliæ à Deo: illas autem ad salutem consequendam nihil prodesse, nisi harum consortio roborentur. Panduntur hæc oracula Tract. 33. in Matth. *Ἐνταῦθα, inquit, fidem habenti quæ est ex nobis, dabitur gratia fidei, quæ est per spiritum fidei, & abundabit: & quicquid habuerit quis ex naturali creatione, cum exercuerit eum, accipit id ipsum & ex gratia Dei, ut abundet, & firmior sit in eo ipso quod habet, quod de omni itidem virtute intelligendum esse scribit. Demum concludit: Propterea si volumus ut detur nobis virtus perfectior, & abundet in nobis quod perfectum est inter homines, per diligentiam omni modo acquiramus, & postquam acquisierimus quasi intelligentes, quoniam in nihilum hac reputantur sine gratia Dei, humilicimus nosmetipsos sub manu valida Dei, & ore minus sine ira & disceptatione levantes puras manus, ut omnium bonorum quæ sunt in nobis perfectio detur ex Deo, & faciat nos perfectos & acceptabiles Deo, quasi Filios Dei. Eandem recoquit cramben libr. 4. in Epist. ad Rom. atque ita accipit vocem hanc Apostolorum ad Christum: *Auge nobis fidem: Quia, inquit, etiam fides ipsa, quæ credere videmur Deo, donum in nobis gratiæ confirmatur. Atque idem subinde replicat libr. 9. idque comprobare satagit Apostolico isto: Ceteris fides in eodem spiritu: Quod fides, inquit, quæ speret & credat, & absq. ulla dubitatione confidat, in nobis est; ratio vero fides ipsius, & scientia, & perfectus eorum intellectus quæ credimus, donatur à Deo. Ac tandem: Sicut est fides quam docuimus esse in nobis, & rursus est fides quæ per gratiam datur, sicut supra diximus scriptum esse: Alii fides in eodem spiritu; ita etiam in unoquoque horum quæ supra enumeravimus à Deo per gratiam dari, erit & in nobis aliquid, ad cuius unusquisque mensuram vel rationem gratiam promeretur. Hæc eo scilicet commentus est, ut aggressiorem boni operis à voluntate nostra suspenderet; successum vero & perfectionem à Deo.**

Jam vero genuinum Origenis sensum odorari promptum est in multis, quibus legitimam gratiæ vim visus est prædicasse: ut cum libr. 3. *ἀλλ' ἀρχή, cap. 1. optime dici asserit, ædificium non ædificantis, sed Dei opus esse; & urbis tutelam, non custodibus & vigilis militum, sed Deo recte adscribi: sic enim rem intelligendam esse vult, operis susceptorem fuisse hominem, Deum perfectorem; nec sufficere voluntatem humanam ad consequendum finem, nisi Deus ad id optuletur: quod eo probari putat: Non volentis, neque currentis, sed misericentis est Dei. In quem locum repetit eadem & extendit libr. 7. in Epist. ad Rom. ex eoque demonstrari ait, quod homo quidem laborem impendat & sollicitudinem; Deus autem successum operi tribuat & effectum; ideoque operis summam Deo potius quam homini esse deputandam. Confirmat illud Pauli verbis, 1. Corinth. 3. 6. *Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit: tum ait: Certum est Deum non solum scire uniuscujusque propositum ac voluntatem, sed & præscire, Sciens autem & prænosces, tanquam bonus dispensator & justus, uniuscujusque motibus & proposito utitur ad ea opera perficienda, quæ uniuscujusque animus ac voluntas eligit: & potestremo, ut boni enim, inquit, aut mali simus nostræ voluntatis est; malus autem ad cuiusmodi verbera, & bonus ad cuiusmodi gloriam desinetur, voluntatis est Dei. Non aliud sonant verba hæc è lib. 3. *ἀλλ' ἀρχή, cap. 2. Evidens igitur ratio est, quia sicut in rebus humanum propositum solum per seipsum imperfectum est ad consummationem boni; adiutorio namque divino ad perfectam quæque perducitur, &c. In his Origenes splendide ἡμῶν ἀρχὴν, inceptionem, hoc est, velle, homini tribuens; Deo vero duntaxat, perficere. Rufinus vero quasi parum his erroris inesset, novis ea deliriorum suorum accessionibus infuscavit. Sed Origenis insanias revelare pergamus. Is in fine prioris capitis libri 3. *ἀλλ' ἀρχή, postquam pulchre visus est Dei scientiam cum libertate conciliasse, omnia conclusionem pessima depravat, cum ait, nullum ad honorem vel ignominiam à Deo parari, ἐάν μὴ ὁ θεὸς τινὰ ἀγαθὸν ἢ κακὸν προαίρεσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν χρεῖων, ἢ ἐπὶ τὰ χρεῖσιν: quod iterat libr. 2. c. 9. Libro quoque Operis ejusdem prioris, cap. 3. dicit in illis solis esse opus Spiritus sancti, qui jam se ad meliora convertunt, & per vias Christi Iesu incedunt, id est, sunt in bonis actibus, & in Deo permanent: quasi aliquis ad meliora converti queat, absque opere & gratia Spiritus sancti. Nec patrocinantur ei sequentia, cum ait, Spiritum sanctum extinctis peccatoribus & indignis, ipsum sibi novum populum creare, & renovare faciem terræ, cum per gratiam Spiritus deponentes veterem hominem cum actibus suis, in novitate vitæ caperint ambulare: quo sensu quippe hæc pronunciaverit, ipse paulo post patefecit, docens Deum Spiritu oris sui quæ digna sunt sanctificatione sanctificare: deinde subnectit: Est & alia quoque, etiam Spiritus sancti gratia quæ dignis præstatur, ministrata quidem per Christum, inoperata autem à Patre, secundum meritum eorum, qui capaces efficiuntur. Nec quemquam fallant illa ex Homil. 1. in Genes. ubi Christi gratiam solaribus radiis comparat, eaque mentes nostras illu-****

strari aſſerit, niſi cæcitas illarum impediatur; quemadmodum oculis noſtris Solis lumen ad- A
mittimus, niſi noſtra cæcitate prohibeamur. Recte id quidem, nam & ad explicandos gra-
tiæ effectus eandem uſurpat comparationem Auguſtinus. Verum in ſequentibus ſemipe-
lagianizat, cum ſignificans eo nos majori luce colluſtratum iri, quo propius ad eum ac-
ceſſerimus, *Non ſimiliter tamen*, inquit, *venimus ad eum omnes, ſed unusquisque ſecundum pro-*
priam ſuam virtutem: nempe accedere ad Chriſtum, vel ab eo recedere, in noſtra ponit po-
teſtate. Scribit idem Tom. 13. in Matth. p. 241, 242. Diſcipulis naviculam conſcendenti-
bus, & deinde mari ac vento jactatis, homines adverſis tentationibus oppugnatos ſignari, qui
eas quidem ſuſtinere, & in medium mare propria virtute pervenire queant; ſuperiores ve-
ro evadere, & oppoſitam ripam attingere non valeant, niſi Chriſti ope ſublevantur: id eſt,
boni quidem initium à nobis eſſe, ſinem ac conſummationem à Deo. Denique libr. 6. in B
Epiſtol. ad Rôm. *Quamvis enim* (libertas arbitrii) *ſit etiam virtus & maneat in natura, ta-*
men tanta charitatis vis eſt, ut ad ſe omnia trahat, omnesque ſibi ſociet, vindicetque virtutes, maxime
cum charitatis cauſas prior nobis dederit Deus, qui unico Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus
tradidit illum, & cum illo omnia nobis donavit. Quæ ita quidem ſonant, quaſi Deum per Filii
mortem charitatis gratiam nobis largitum fuiſſe velit ante omnem voluntatis motum. At
alia longe hic latet ſententia, nimirum Deum per mortem Filii cauſas nobis priorem dediſſe,
quare ipſum charitate & amore proſequeremur, hanc autem charitatem & amorem à nobis
pendere.

XV. Unde porro in has opinationes adductus ſit, neutiquam ipſe diſſimulat, ſed cap.
1. libr. 3. *et apertè*, varios recitat Scripturæ locos, aliosque multos ait ſilentio ſeſe præter. C
ire, unde cauſam ſuam confirmari putat. Perſuadent illi quidem hominem vitium inter
& virtutem, tamquam in bivio poſitum, ad utrumlibet ferri poſſe, ſed ita tamen ut gratiæ
non juvantis ſolum, ſed excitantis etiam ſubſidium non excludant; quod ab Origene fa-
ctum oſtendimus. Illo vero præcipue Pauli videtur abuſus, qui eſt 2. Tim. 20, 21. *In magna au-*
tem domo non ſolum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia, & quedam quidem in ho-
norem, quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit ſe ab iſtis, erit vas in honorem ſan-
ctificatum, & utile Domino ad omne opus bonum paratum. Id ita accipit, quaſi ſolis voluntatis no-
ſtræ viribus, omni deſtitutis auxilio, peccatorum ſordes pœnitentia eluere poſſimus. Quod
Pelagianum proſus eſt.

Magdeb.
Cent. 3. c.
10.

XVI. Adverſus ea excaſcunt Magdeburgenſes, excaſcunt & Ipreſis Præſul, D
in eaque itidem ut in ſuperiora, ſtylum ſuum diſtinxit Tom. 1. libr. 6. cap. 15. demonſtravit-
que opinionem iſtam Origenis, ipſum hunc eſſe errorem Maſilienſium, gratiæ Chri-
ſti capitale. Quod ut verum eſſe concedimus, & jure reprehenſum hoc nomine fatemur
Origenem; ita præter æquum fuiſſe culpatum pertendimus, quod de gratia divina diſſe-
rens, ei provocaciones libertatis ac ſuaſiones tribuat: puta libr. 2. *et apertè*, cap. 9. *Per gratiam mi-*
ſericordia ſua omnibus providet (Deus) atque omnes quibuscunque curari poſſunt remediis hortatur,
quia provocat ad ſalutem: & libr. 3. cap. 2. *Nihil aliud putandum eſt accidere nobis ex iſtis quæ cordi*
noſtro ſuggeruntur, bonis vel malis, niſi commotionem ſolum & incitamentum provocans nos ad bo-
na vel mala. His addere poterat & illum è libr. 1. Operis ejusdem, cap. 8. *Benignitas enim Dei*
ſecundum quod ſe dignum eſt, provocat omnia, & attrahit ad beatum finem illum, ubi peris & auſugit E
omnis dolor & triſtitia gemitus. Verum ecquænam vocum illarum ſuaſionis, incitamenti, pro-
vocationis, hortationis invidia eſt, quaſi iſve adſimiles Auguſtinus uſurpavit? Verbi gratia in
libro de ſpiritu & litera, c. 34. *His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat,*
neque enim credere poteſt quodlibet libero arbitrio, ſi nulla ſit ſuaſio, vel vocatio cui credat: proſecto &
ipſum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia ejus prævenit nos: conſenti-
re autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propria voluntatis eſt. Ubi notanda obiter
potestas illa voluntatis ad conſentiendum vel diſſentiendum, quam ſupra tuebamur. Item
capite eodem: *Iam ſi ad illam profunditatem ſcrutandam quisquam nos coarctet, cur illi ita ſuadea-*
tur, ut perſuadeatur; illi autem non ita duo ſola occurrunt interim, &c. Quæ pauca de multis ſcili- F
gere ſatis habuimus.

XVII. Modum tandem ponemus huic diſſertationi, in Origenis favorem illud ite-
rantes quod ſupra attigimus, quæcunque ad declarandam ejus opinionem adduximus è li-
bris à Ruſino interpretatis, parum ipli præjudicare. Interpolare enim omnia Ruſinus,
quæcunque ſuſcepit interpretanda, eaque præter Auctorum ſententiam detorta, ad ſua
dogmata accommodare ſolenne habuit; male autem de libertate arbitrii ſenſiſſe ipſum
fidem facit Concilium Romanum LXX. Epiſcoporum: *Ruſinus vir religioſus plurimos Ec-*
cleſiaſtici operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus eſt: ſed quoniam beatus Hieronymus
in aliquibus cum de libertate arbitrii notavit, illa ſentimus quæ prædictum B. Hieronymum
ſentire cognoſcimus. Recordandum præterea eſt ante Pelagii tempora leviter ac perfunctorie
quaſtiones illas de libertate arbitrii, deque gratia Chriſti, & prædeſtinatione fuiſſe tracta-
taſ;

viriorem aliquam tuillari: & in Proœmio Dialogorum adversus Pelagianos: Illud autem Origenis proprium est, impossibile esse humanam à principio usque ad mortem non peccare naturam; & rursum esse possibile cum se aliquis ad meliora converterit, ad tantam fortitudinem pervenire, ut ultra peccare non possit: & in Proœmio libri 4. Comment. in Jerem. Hæresis Pythagoræ & Zenonis ἀπαθείας & ἀναμάρτητος, id est, impossibilitatis & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in discipulis ejus Grunio (Rufinum intellige) Evagrioque Pontico, & Ioviniano jugulata est, cepit reviviscere. Multos erroris hujus affines fuisse notat in libro sequente, in Jerem. 22. Palladius quoque Helenopolitanus Episcopus, quem Origenis disciplina imbutum fuisse constat, in hac ἀπαθείας hæresi veratus est; nam Sect. 8. Laubiæ Historiæ, Amonis, ipsiusque uxoris scribens vitam, sic ait: Cum hæc sic fierent, & pervenisset uterque ad impatibilitatem, vim & efficaciam habuere preces Amonis: & Sect. 12. de Ammonio agens, ejusque sororibus ac fratribus, B quos eosdem esse cenſeo, qui fratres Longi dicti sunt, & à Theophilo Nitria, & Egypto expulsi ad Iohannem Chrysostomum confugerunt: de Ammonio, inquam, ita scribit: Hoc ei suo suffragio tribuebat Evagrius, qui erat vir discernendi vi præditus (nempe Ponticus ille Hyperborea) se nullum hominem vidisse, qui esset magis impatibilis, & alienus ab omnibus animi perturbationibus. Hinc Hieronymus Procem. in Dialogos adv. Pelagianos, ἀπαθείας, allictores exagitans: Palladius, inquit, servilis nequitia eandem hæresim instaurare conatus est.

In iis certe quæ superiunt Origenianorum operum reliquiis non frequentes occurrunt hujus opinionis notæ: nam quod extat in 1. Homil. in Jerem. prout ab Hieronymo conversa est: Impossibile est enim quod semel vivificavit Deus, aut ab eo ipso, aut ab alio occidat; ad vitam æternam, sanctosque ea fruenter referendum esse ostendimus in Observationibus; & ab Hieronymo præterea intrusum est. Tomo quidem 13. in Matth. p. 333. parvulos illos, quorum similes vult nos effici Christus, & quibus scandalum à nobis præberi vetat, quosque Patrem cælestem perire velle negat, homines perfectionem consecutos significare conjicit Origenes; deinde subjungit ejusmodi parvulos neque perire, neque offensionem pati posse, quia Pax multa diligentibus nomen Dei, & non est illis scandalum, meritoque eos dicere posse: Quis nos separabit à charitate Dei? Sed Ezechielis tamen auctoritate probat justi animam esse mutationi obnoxiam, & à Dei mandatis posse discedere, ita ut prioris ejus justitiæ nulla habeatur ratio: atque idcirco quo minus offensio eis à nobis præbeatur, Servatorem mandato suo prohibere. Libro quoque in Epistolam ad Romanos quinto, de morte peccati loquens: Hic ergo homo, inquit, qui jam reformatur & reparatur ad imaginem Dei, neque terrenus, neque in hoc mundo est, sed in cælis dicitur esse conversatio ejus: & ideo secundum eum qui dicit: Vos autem non estis de hoc mundo, mors in eum non potest pertransire: & deinde: Quod si peccatum & mors in hunc mundum introiit, & in hoc mundo habitat, certum est alienos à morte, & à peccato esse eos, qui per Christum, vel cum Christo mortui sunt huic mundo, & cum ipso resuscitati, cum ipso etiam in cælestibus sedere meruerunt, conversationem non in hoc mundo, sed in cælis habentes. Item alio libri ejusdem loco hæc habentur: Si in id anima perfectionis ascenderit, ut ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex totis viribus suis diligit Deum, & proximum suum tanquam seipsum, ubi erit peccati locus? atque hunc ait perfectionis gradum allecutum fuisse Apostolum, cum dicebat: Quis nos separabit à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu? tum subnectitur: Ex quibus omnibus evidenter ostenditur, quia si hæc omnia, quæ enumeravit Apostolus, separare nos non possunt à charitate Dei, cum in illud quis culmen perfectionis ascenderit, multo magis libertas arbitrii nos ab ejus charitate separare non poterit. Verum hæc ab interprete Rufino, quem à Pelagiano fermento sibi satis non cavisse nemo nescit, inquinata fuisse possumus suspicari. Quemadmodum autem reprehensi ab Hieronymo erroris Origenem loci hi non satis liquido coarguunt, ita neque satis purgat ille qui extat Tom. 13. in Matth. p. 328. ἀντὶ τοῦ ὅτι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔστιν ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἀναμάρτητου, & ὅτι οὗτος ἀμάρτιαν ἀνεδείκνυται τὴν ἀπαθείαν: neque sanctorum illa Patriarcharum enumeratio, quæ est libr. 5. in Epist. ad Rom. quorum neminem peccato immunem vixisse probat; (cui enumerationi contrariam à Pelagio institutam, eorum scilicet, qui non modo non peccasse, sed etiam justè vixisse referuntur, exhibet Augustinus in libr. de natura & gratia, cap. 35. de qua consuli velim Pelagii ipsius Epistolam ad Demetriadem, & Hieronymi librum 1. adv. Pelagian.) vitam enim ab hominibus perfectis actam intelligit, antequam ad summam perfectionem erepsissent.

At vix ullam admittit excusationem, quod ab eo scriptum est Tom. 12. in Matth. p. 286. ubi hoc Christi ad Petrum exponens: Scandalum mihi es, quærīt quomodo stare illud possit cum isto Propheta: Pax multa diligentibus nomen Dei, & non est illis scandalum; & isto Apostoli: Charitas nunquam excedit; respondetque non Servatorem modo, sed & eum qui in charitate perfectionem adeptus est, scandalum obnoxiam non esse; sed eum tamen qui peccat, quantum in se est, scandalum huic præbere. Præterea Tom. 15. in idem Evangelium, pag. 373. tradit pueros quibus manus imposuit Iesus, jam amplius Dæmonum assultibus, vel peccati illecebris percelli non posse: & pag. 385. ἐπεὶ δὴ ὁ ἀνθρώπος ἀνέβη, ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ οὐρανοῦ.

Psalm. 118.

165.

1. Cor. 13. 8.

Α ὑπὲρ τῶ τέλει Θ. ἡμῶν, πενθῶς ὄντες ἰσὺς λόγους, ἀδελφοὶ ἀν κοινῇ θεῶν, ὡς ἐν ἀποστόλοις τῷ χριστῷ, πρὸς τὸ
 ἡμῶν σοφὸς ἐν χριστῷ ἐξ ἀποδείξεως καὶ ὁμοίας, καὶ σωφρονεῖς, καὶ ἐκτελεῖ πάντας πατρὸς φησὶ τὸ ὅτι αὐτὰς ἀπολογεῖται, ὅτι
 καὶ ἀνάγκη τὸ τοιοῦτον αὐτὴν ἡμῶν ἀναστασιῶν καὶ ἀποδείξεσθαι τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἐδιδόναι πλοῦσι, ἀλλ' ἵσως
 ἀπ' ἐκείνης μὲν ὁ ἡμῶν ἀδελφὸς ὁ θεὸς ἐπισκοπεῖ ἐπὶ ταῖς τοιαύταις αὐτὸν ἄγειν, λέγων ὅτι ἐκπαρεμύ ἀπ' αἰσῶν, καὶ
 πᾶσιν ἔσται ἀρετὴν.

XIX. Sed nec fugit diligentiam Iprensi Episcopi isthoc Origenis deliramentum jam ante notatum à Magdeburgensibus, quod luculenter exagitat Tom. i. libr. 6. cap. 12. & 15. Magd. Cent. 3. cap. 10.
& præcipue libr. 4. Tomi ejusdem, cap. 10, ubi hanc *ἀναδείας* è Pythagoreorum, Stoico- rum, Diogenis, Pyrrhonis, aliorumque Philosophorum Scholis manasse demonstrat. In quo miror hoc ei excidisse: *Quoniam nec Origenes hujus impassibilitatis primus auctor fuit.*
B Nam ut nihil de Manicheo dicam. jam olim Stoici putantur fuisse illius *ἀναδείας* auctores. Quasi Origenem Manichæus tempore præcessit, quem certum est annis post Origenis obitum circiter viginti & uno hæresim suam promulgasse. Tum hoc loco, & libr. 6. cap. 12. Tomi ejusdem, Priscillianum, Manichæum, Gnosticos, Evagrium Hyperboritam, Jovianum, Pelagium, totiusque pæne Syriæ Hæreticos doctrinam hanc ab Origene sumxisse auctore docet Hieronymo; interque eos Evagrium librum edidisse *ἀπὸ ἀναδείας*, quia Ru- sino Latine conversus est. Solter deinde observat, non satis caute Hieronymum distin- xisse illa duo, facultatem habere non peccandi, & non habere facultatem peccandi; hoc est, *posse non peccare, & non posse peccare*. Quorum alterum è libero pendet arbitrio, quo fit ut possimus peccare, vel non peccare, gratiæ modo ad id postremum suppetat auxilium; alte-
C rum vero arbitrii humani libertatem tollit, & à Valentinianis propagnabatur, qui homines *πρωκτιστῶν* ejus esse volebant naturæ, quæ peccatum nullo modo reciperet: quod dogma, dogmatisque auctores perpetuis velitationibus Origenes urgebat; nunquam non hoc in- gulcans, nullam esse naturam quæ non sit boni & mali capax, adeo ut ne ipsi quidem An- geli à peccato, peccatique pœnis essent immunes. Perperam ergo Hieronymus *ἀναδείας* autem non incapaces peccati volebat Origenes, neque Pelagius, sed peccato carere posse; imo vero prædicabat Pelagius non id agi, utrum aliquis peccati per totam vitam fuisset exors, sed utrum homines peccati exortes esse queant, quod per arbitrii liberi vires fieri posse iterum firmabat; & Adamantius quoque neminem sine peccato vixisse putabat, ut supra dixi. Atqui
D fieri posse non negabat Augustinus ut esse posset homo in hac vita sine peccato, id modo gratiæ auxilio, non naturæ viribus referretur acceptum: *Nam qui dicunt, inquit, esse posse in hac vita hominem sine peccato, non est eis continuo incanta temeritate obstandum. Si enim esse posse negaverimus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti vel cap. 6.*
ἀναδείας reddidisse videtur, inpeccantiam, id est, non peccare; quod reddendum erat, inpeccabilitatem, id est, non posse peccare. Perperam quoque scriptum ab eo est: *Illud autem Origenis proprium est, esse possibile, cum se aliquis ad meliora converterit, ad tantam fortitudinem pervenire, ut ultra peccatum non possit*, pro eo quod scribere debuit, *ut ultra non peccare possit*. Ge- nuina ergo ea fuit Origenis sententia, homines omnes peccatis esse obnoxios; qui vero
E acquirere virtutis, & delictis expurgandis dederit operam, & ad perfectionem conscen- ditur, vitiorum incitamenta propriis viribus pestundare posse si velit, ab iisque nequitiam tentari. In quo geminus est error, quod virum perfectum ad calcandas peccati blanditias gratiæ præsidio non egere velit, & quod tentationibus eum minime percelli censeat; cum certum sit, vitam hominis certamen esse perpetuum, & Paulo ipsi datum fuisse stimu- lum carnis.

XX. Quemadmodum evectos ad summum virtutis apicem homines peccatis obnoxios non esse definivit Adamantius; ita asseruisse visus est non posse eos emergere a vititiis, & ad virtutem regredi, ac renovari per pœnitentiam eos, qui post acceptum à Deo gratiæ divinæ lumen iterum sese peccatis obtinuerint: Petrum quidem cum Christum ejurando peccavit, nondum accepisse Spiritum sanctum; nobis vero si eo accepto peccaverimus, neque in hoc sæculo, neque in futuro veniam iri concessum. *Hoc attende*, inquit, Tractat. 35. in Matth. quoniam ante galli cantum, & ante Spiritum sanctum, in tempore noctis profunde, emissis frequenter denegaverit quis, vivere potest: quod manifestum est ex eo, quod ter denegavit Petrus. Si autem post galli cantum, vel semel in quocunque periculo constitutus denegaverit quis, impossibile est eum renovari in pœnitentia, ut iterum crucifigat sibi Filium Dei. Clemens quidem Alexandrinus Stromat. libr. 2. iteratam hanc pœnitentiam, qua post conversionem homines peccatis deditus tangitur, esse affirmat quasi quandam novi peccati meditationem; minime vero ita insanit, ut homini post illam pœnitentiam peccati nullum ad virtutem regressum patere putet, nec ullum alteri pœnitentiæ locum superesse velit. Nempe eo impulerunt utrumque perperam accepta isthæc ex Epistolæ ad Ebræos cap. 6, v. 4, 5, 6.

Impossibile

Philast.
cap. 88.

Impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus sancti. Gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesq. sæculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, & ostentui habentes, nec non & ista cap. 10. v. 26, 27. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia; Terribilis autem quadam expectatio iudicii. Inde & Novatus in hæresim inductus est. Quam autem his Pauli locis expositionem adhibuit Philastrius, eandem Origeniano illi possumus adhibere. Sic illa se habet: Penitentiam etiam non excludit docendo, sed diversum gradum dignitatis ostendit inter hunc qui integrum custodivit, & illum qui peccavit. Dignitas est igitur detrimentum in eo qui peccavit, non damnum salutis. Nam si fortiter quis pugnaverit per martyrium, recipiet pristinam dignitatem; aut si condigne in hoc sæculo vixerit, impetrat quod desiderat adipisci. Nam in ipsa Epistola re baptizatores excludit, non Baptismum penitentiae abnegat. Cæterum consuli velim Sixtum Senensem libr. 5. Biblioth. Annot. 119. & lib. 7. Har. 8. qui hæc, aliaque, cum explicanda huic Pauli sententiæ, tum ad versus adductum Origenis testimonium collegit.

XXI. Mirum potro sentientem Origenem perfectos homines posse non peccare, dixisse tamen præceptis divinis morem geri non posse. Cui contrarium Pelagius decrevit in suis Sententiis, teste Hieronymo, qui lib. 1. contr. Pelag. hæc scribit: *Centismus titulus est, posse hominem sine peccato esse, & Dei mandata facile custodire, si velit.* Sic autem Origenes lib. 2. in Ep. ad Rom. Nos vero qui hæc omnia spiritaliter intelligenda sentimus, idcirco non auditores, sed factores Legis justificandos credimus, non Legis secundum litteram, quæ utiq. pro sui impossibilitate non potest habere factorem, sed secundum spiritum, per quem solum Lex impleri poterit: & deinde: *Licet non crediderint quidam Iudeorum, de infidelitate tamen eorum dicendum est, quod Deus quidem solus sit verax, omnis autem homo sit mendax: qui etiam si quid iustum est, necesse est tamen ut in aliquo à veritate decedat, quam in omnibus servare humanæ naturæ pene impossibile est.* Graviora sunt etiam & magis expressa quæ extant Tract. 35. in Matth. ubi querit, utrum posito Christi vaticinio hoc, scandalum in se passuros esse Apostolos omnes, fieri potuerit ut scandalum Petrus non pateretur: quod duplici solvit responsione; prima, quoniam necesse erat, ore verissimo prædicente, quia omnes vos scandalizabimini, fieri quod prædictum erat ab Iesu: altera, quoniam qui exoratus à Ninivitis, quæ prædixerat per Ionam non fecit propter penitentiam Ninivitarum, sic possibile fuit, ut repelleret etiam à Petro scandalum deprecante. Vera est posterior responsio, prior falsa: posito enim Christi vaticinio, certo effectus consecutus est, non necessario. Disputat postea, an postquam prædixit Christus futurum ut ante gallicinium ter à Petro negetur, precibus impetrare potuerit Petrus, quo minus vaticinium illud impleretur; respondetque precibus prohiberi potuisse vaticinii huius effectum, si illud Christus iuramento non firmasset; sed quia iurejurando firmatum fuerat à Christo, cum dixit: *Amen dico tibi, fieri non potuisse ut non denegaret.* Falsum id quoque, nam etiamsi certo negaturus fuerit, potuit tamen non negare. Ibidem Petrum derelictum fuisse sciscit: *Vi quoniam, inquit, non solum inconsiderate, sed pene etiam impie dixit: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego non scandalizabor, nec cogitans lubricam naturam humanam, magnum protulit verbum: ideo nec ad modicum est derelictus, ut scilicet denegaret, vel semel denegaret, sed abundantius derelinquitur, ut ter denegaret.* Subjungit postmodum melius sibi consulturum fuisse Petrum, si peripsecta naturæ humanæ imbecillitate, quæ suapte vi & industria Christi nomen profiteri nequaquam potest, eum orasset, ut necessariam ad id gratiam sibi conferret. Optime id quidem, sed viciosa sunt quæ sequuntur: *Nec enim, inquit, poterat fieri ut facta interrogatione potuisset dicere Dominum Iesum in Spiritu sancto, aut confessus fuisset, cum Spiritus sanctus nondum fuisset datus. Atque hæc & cætera repetit inferius, & novum insuper dogma congerit: Abundantius considerantes Petri negationem, dicimus quoniam nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in Spiritu sancto, sicut Paulus nos docet: & nondum erat tunc in hominibus Spiritus sanctus, quoniam Iesus nondum fuerat honorificatus, sicut dicit Iohannes. Propterea non erat possibile, neg. illum talem Petrum tunc Iesum confiteri, nec tamen erat reprehendendus non confitens Iesum. Quoniam ad confitentes dicitur: Non estis vos qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Non autem, cum sit potens Spiritus ille Patris nostri loqui in nobis, & cum in nostra sit potestate locum dare in nobis Spiritui sancto, & non Diabolo, si denegaverimus, excusationem ullam habemus. Ac primum, quod ait derelictum fuisse Petrum, non uno modo intelligi potest: nam vel omni gratiæ cujuslibet auxilio destitutum fuisse vult, cuius gratiæ ope, spreto mortis terrore Christum aperte confiteri potuisset: atque huic sententiæ cum solenni sacræ Facultatis Theologicæ Parisiensis decreto temeritatis, impietatis & hæreseos nota iniusta sit, anno MDCLVI. temerarium quoque esset & impium ulla eam cavillatione & argumento tueri: vel ei defuisse censet non vehementem solum illam Dei aspirationem, & divinam dirimptura, qua impulsus in medios sese fluctus præcipitaverat, & satellitum turmam stricto gladio pro Christo certaturus invaserat, sed gratiæ etiam efficacis auxilium; atque id recte & Catholice dici potest, Ex eo autem quod nondum datus erat*

non est facultas, vel occasio: Initium namque justificari à Deo, ait Origenes libr. 4. sequente, *si- A*
des est quæ credit in justificantem: & hæc fides cum justificata fuerit, tanquam radix imbre suscepto ha-
ret in anime solo, ut cum per Legem Dei excoli cœperit, surgant in eam qui fructus operum ferant.
Non ergo ex operibus radix iustitiæ, sed ex radice iustitiæ fructus operum crescit: & paulo superius:
Iam sane considerabis, si ut de fide dictum est, quia reputatum est ei ad iustitiam, ita & de aliis virtu-
tibus dici possit, quia verbi gratia misericordia unicuique reputari potest ad iustitiam, aut sapientia,
aut scientia, aut mansuetudo, & humilitas, vel certe si omni credenti fides ad iustitiam reputetur.
Tum in Rom. 4. 18. Puto quod prima salutis initia, & ipsæ fundamenta fides est: profectus vero &
augmenta ædificii spes est: perfectio autem & culmen totius operis, charitas. Idem Tom. 16. in Matt.
p. 448. fidem abique operibus similem esse dicit ficui à Christo arefactæ, quæ folia tantum
abique fructibus ostentabat. Itaque postquam probare conatus est sola fide hominem effici B
iustum, absque operibus Legis, priore loco libri 3. in Epist. ad Rom. statim subiicit: Sed fortas-
sis hæc aliquis audiens resolvatur, & bene agendi negligentiam capiat: siquidem ad justificandum fides
sola sufficit. Ad quem dicemus quia post justificationem si iniuste quis agat, sine dubio justificationis
gratiam sprebit: & postmodum: Quod si requirat aliquis curiosus, si qui ex fide justificantur, per
quem justificantur, licet fortassis multa in hoc curiositas videatur, tamen convenienter dicere possu-
mus quod qui ex fide justificantur, initio ex fide sumpto, per adimplerionem bonorum operum consum-
mantur. & qui per fidem justificantur, à bonis operibus exorsi, per fidem summam perfectionem accipi-
unt. Quanam ergo fide scripserunt Magdeburgenses Origenem justificationis fontem fecisse
bona opera?

Magdeb.
Cent. 3.
cap. 10.

XXIV. De peccato originis ab Adamo in homines propagato non una est Ipsensis C

Episcopi adversus Adamantium querela. Is Tom. 1. libr. 6. cap. 17. postquam Origenem
falsus est de peccato originis à Catholica Ecclesia dissentire neutiquam videri, Pelagianis
tamen, ut de ea res falsa opinarentur, portam aperuisse dicit. Mox è libro 5. Commenta-
riorum ipsius in Epist. ad Rom. præcipua colligit capita, quibus doctrinam ejus super hoc
argumento contineri putat; quæ singulatim, sed paucis examinabimus. Primum hoc est:
Mundum, in quem peccatum intrasse docet Apostolus per peccatum Adam, terrenos esse
homines: 2. Mortem quæ in omnes pertransiit, mortem esse animæ, non corporis: 3. Mor-
tem illam non pertransiisse in omnes, sed in multos, qui nempe actum peccaverunt: 4. Non
in omnes regnasse mortem, sed in eos duntaxat qui peccaverunt in similitudinem præva-
ricationis Adæ: 5. Non omnes homines, sed multos unius delicto peccatores fuisse esse
factos: 6. Christum plures ad vitam reduxisse, quam Adamum ad mortem: 7. Adamum esse
formam futuri, quia peccati ipsius exemplar imitantes, peccatores effecti sunt. Obser-
vatum autem velim ante omnia, ab Origene hæc *ad homines* fuisse proposita, non *de hominibus*
definita, antequam enim ad ea accedat, explicato literæ sensu; Videmus nunc, inquit, quid
etiam interior habeat intellectus. Quod ex ipsius opinionum inconstantia & diveritate
clarius etiam sese prodet. Nam primum quod attinet, postquam terrenos homines &
rebus terrenis deditos, allegorice Mundum esse dixit, in quem peccatum intravit, Mundum
deinde aliter exponit, eoque significari docet terrenum hunc locum, in quo homines habitant,
vel terrenam & corporalem vitam, in qua mors habet locum, cui mundo, hoc est terrenæ vitæ cruci-
fixos se dicunt Sancti & mortuos. Non multo autem inferius alia habet: Videtur mihi, inquit, E
quod illam ætatem quæ nondum ad capacitatem rationis accessit, non tam homines quam Mundum ap-
pellaverit. Altera querela hæc est, dixisse Origenem mortem quæ in omnes homines per-
transiit, mortem esse animæ, non corporis. Fateor mortem illam passim accipi ab eo pro
morte peccati, sed, ut reliqua, allegorico sensu: cujus mortis mortem corpoream umbram
appellat, quia quocumque illa inceserit, hanc necesse est subsequi, velut umbram corpus, atque idcir-
co mortuum fuisse Christum, quia pro nobis tactus est peccatum. At mortem illam, quam
regnasse ab Adam usque ad Moysem ait Apostolus Rom. 5. v. 14. mortem corporis, & de-
scensum ad inferos non semel interpretatur Origenes libr. 5. in Epist. ad Rom. puta cum
ait: Quomodo sane, vel quæ condemnatio in omnes homines venerit videndum est: & sufficere for-
tan potest, secundum simplicem expositionem, ut dicamus condemnationem esse communem hanc mor- F
tem quæ omnibus venit, & venit, etiam si iusti videantur. Existimavit ergo Origenes non pec-
catum solum, quod mors est animæ, sed mortem etiam corpoream in omne genus huma-
num per Adam lapsum fuisse transmissam, quod Synodi Tridentinæ Decreto penitus
consentaneum est. Id Janfenius, velut se dissentiens, minime dissimulat Tom. 1. libr. 3.
cap. 15. Tertia criminatio talis est, censuisse Adamantium, quod Synodi Tridentinæ Decreto penitus
juxta Paulum Rom. 5. v. 12. pertransiit, in multos tantum pertransiisse, qui nempe actum pec-
caverunt. Cui criminationi quarta connexa est, visum fuisse ipsi, mortem illam de qua
Paulus Rom. 5. v. 14. non in omnes regnasse, sed in eos duntaxat, qui peccaverunt in simi-
litudinem prævaricationis Adæ. Utrobique mortem peccati intelligit: ac proinde pendet
hinc quoque quinta accusatio, affirmasse ipsum: Non omnes homines, sed multos unius
delicto

Cenc. Trid.
Sess. 5. Cap.
2.

A delicto peccatores esse effectos. Distinguit autem Origenes transitum mortis à regno mortis: Peccatum enim, inquit, pertransiit etiam iustos, & levi quadam eos contagione perstrinxit: in prævaricatoribus vero, id est his qui se ei totamente ac devotione subiciunt, regnum tenet; & omni potestate dominatur. At mortem illam super eos tantum regnum tenuisse vult, qui simili sese, ut Adam, crimine inquinaverunt. Quamquam alibi peccatum originis super omnes regnasse ait: Tunc ergo, inquit, nihil peccantibus nobis mors regnavit in nobis: & mox: Sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysen in eos qui peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ. Videsne ut à peccato nullum Paulus excuset? Pertransisse autem mortem in omnes iteratis locis diserte asserit: ut cum corporis mortem umbram esse dicit mortis peccati; ac proinde nullum morte peccati esse immunem, quia corpoream mortem nemo vitare potest. Id probat deinde commemoratis priorum temporum viris sanctitate nobilibus, quos omnes peccato obnoxios fuisse demonstrat. Idem non multo post confirmat, Apostolicum illud explanans Rom. 5. 18. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, &c. Sufficere, inquit, forsitan potest secundum simplicem expositionem, ut dicamus condemnationem esse delicti communem hanc mortem quæ omnibus venit, & venit, etiam si iusti videantur: atque hanc esse dicit simplicem, non allegoricam expositionem. Nec superioribus repugnat, quod ait: Non omnes homines, sicut solet in cæteris ponit (Apostolus) sed multos, qui unius delicto peccatores constituti sunt: nam omnes multos esse fatetur, consuloque vocem omnes ab Apostolo fuisse omisissam, ne forte si dixisset per unius inobedientiam peccatores factos esse omnes, & necessario subiunxisset: Ita & per unius obedientiam iusti constituentur omnes, videretur ex huiusmodi promissionis securitate resolvi re animos eorum quibus expedit esse sub metu. Deinde aliud esse docet peccare, aliud peccatorem esse; peccare omnes etiam iustos, peccatores esse qui sæpe peccando usum peccandi ac consuetudinem contraxerunt; peccatores igitur esse multos, non omnes; peccare autem universos. Peripicua vero ea sunt: Et ut evidentius ostenderet omnes homines & multos homines idem esse, addidit his: Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam iusti constituentur multi. Et quod superius omnes dixerat homines, hic eodem sensu multos nominavit: & ista: Mortem tamen istam communem suscepit (Christus) cum illam peccati quæ regnabat in omnibus non receperit. Et sane neminem vacare peccato persuasum Origeni fuisse jam satis supra demonstravimus. Sextum hoc ei crimen obijcitur, decreville ipsum, Christum plures ad vitam reduxisse, quam Adamum ad mortem. Quod facile ex superioribus refellitur, nam si in omnes mortem live animæ, live corporis ab Adamo profluxisse ratus est Origenes, non plures certe quam omnes ad vitam Christum reduxisse opinari potuit. Præterea exponens illud Apostoli Rom. 5. 15. Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundavit: opponit gratiam Christi peccato Adami, & quidquid utrimque hominibus boni vel mali fuit importatum, invicem accurate contendit, nec plures gratia Christi sublevatos fuisse observat, quam peccato Adami affectos & in deterius commutatos. Præclare vero Paulinam sententiam his verbis enarrat: Ostendere vult quod multo sit fortior vita quam mors, & iustitia quam peccatum, & per hoc edocere, quia si ita per peccatum mors regnare in omnibus potuit, accipiens ex unius hominis inobedientia initium, quanto potentius & dignius per iustitiam vita regnabit, initium accipiens per unius obedientiam Christi? Sed & simpliciore intellectu dici posse E censet plures vita fuisse donatos à Christo, quam morte affectos ab Adamo; quia Adamus homines tantum à se oriundos letho dedit; Christus autem non illos tantum, sed ipsum etiam Adamum vitæ reddidit. Sic ergo, inquit, plures Christus reducit ad vitam, quam Adam duxit ad mortem, quia etiam ipsum Adam qui cæteris causa exitit mortis, Christus revocavit ad vitam. Postremo tandem id in Origene culpatur Janfenius, quod affirmaverit, Adamum esse formam futuri, quia peccati ipsius exemplar imitantes, peccatores effecti sunt. Extat illud quidem cum aliis libri huius quinti in Epistolam ad Romanos locis, tum præsertim versus finem his verbis: Dedit ergo Adam peccatoribus formam per inobedientiam; Christus vero è contrario iustis formam per obedientiam posuit. Propterea enim & ipse obediens factus est usque ad mortem, ut qui inobedientiæ formam sequentes constituti sunt peccatores, obedientiam Christi imitantes salvi fiant. Verum repetitis quoque libri ejusdem testimoniis Adamum idcirco formam futuri dictum pronuntiat, quod Christi typum præferret. Quod adjicit autem per prævaricationem hominibus formam peccandi præbuisse Adamum, atque ita peccatores constitutos fuisse multos, peccatum aliud originis ex traduce in homines propagatum neutiquam excludit: Aut magis simpliciter, inquit, accipiendum videtur, & similitudo prævaricationis Adæ absque aliqua discussione recipienda, ut hoc sermone omnes qui ex Adam prævaricatore nati sunt, indicari videantur, & habere in semetipsis similitudinem prævaricationis ejus, non solum ex semine, sed ex institutione suscepta. Ubi peccatum originis semine transmissum, & peccatum, uti appellant, actuale, institutione susceptum agnoscit. Nec multo post doctrinam eandem inculcat, docens homines non tam natura urgeri in mortem peccati, quam discipulatu, & peccatum non solum nati vitæ.

A Christo se in passionibus conformarent, ipsos etiam conformes ac similes imaginis ejus prædestinavit & gloria. Præcedit ergo præscientia Dei, per quam noscuntur qui in se labores & virtutes habituri sint, & ita prædestinatio sequitur, nec tamen rursus prædestinationis causa putabitur præscientia. Quod enim apud homines uniuscujusque meritum pensatur ex præteritis gestis, hoc apud Deum judicatur ex futuris. Habetur locus alter libr. 7. Comment. in Epistol. ad Rom. ubi hoc Apostoli ex-

Rom. 8, 30.

planans: Quos autem prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & glorificavit, primum aliter accipiendum docet illud, Quos præscivit, superiore commemoratum versiculo, quam vulgo accipi solet: quia si ii tantum prænoscentur, qui prædestinantur, qui non prædestinantur, utique non prænoscentur: cognitionem ergo illam pro amoris nexu, & affectus vinculo sumendam probat multis Scripturæ testimoniis, pu-

B ta isto: *Cognovit Dominus eos qui sunt ejus*, id est diligit, cum tamen nec eos quinon sunt ejus ignoret: præcognosci ergo eos à Deo vult, *in quibus sciens quales essent, amorem suum Deus affectumque posuisset*. Quærit postmodum, quo sensu interpretandum sit illud Apostoli:

Quos vocavit, hos & justificavit: cum multi vocati sint, pauci electi. Respondet duplex esse vocationis genus: aliud secundum propositum, non vocantis Dei, sed vocati hominis, quo virtutem amplectitur; quicumque autem vocatione ejusmodi vocati sint, hos & justificatos esse: aliud esse vocationis genus, non secundum bonum propositum, quo vocantur etiam reprobi, ne meritis afficiendi pœnis hoc utantur obtentu, idcirco sese fuisse à virtute alienos, quia defuerit sibi vocatio. Si quis autem propositum illud, secundum quod vocari nos à Deo dixit Apostolus, ad Deum referri velit, futurum illud quoque posterius recto humanæ volun-

C tatis proposito, ac religiosamente, & salutis desiderio. Demum id subnectit: *Hoc ergo pacto neque in præscientia Dei, vel salutis, vel perditionis nostræ causâ consistit, neque justificatio ex sola voluntate pendebit, neque glorificari de nostra penitus voluntate sublatum est*: & paulo inferius: *Ut autem scias non in præscientia Dei unicuique salutis causam poni, sed in proposito & actibus suis, vide Paulum verentem ne forte cum aliis prædicaverit, ipse reprobis efficiatur, macerare corpus suum, & subicere servituti hoc*.

XXVI. Dolet Iprensi Episcopo dixisse Origenem, prædestinationem pendere ex prævisis meritis: vocationem fieri secundum propositum hominis, non Dei: vocationem secundum propositum Dei, ex bonis hominum desideriis aptam esse & connexam: causam eandem esse salutis & damnationis, nempe religiosæ mentis desideria. Quæ omnia in idem fere recidunt. Offendit quoque ipsum perperam expositus Apostoli locus: *Posuit Deus membra, unum*.

1. Cor. 12.

Locus habetur libr. 9. Comment. in Epist. ad Rom. *Voluit autem, inquit, Deus secundum fidei mensuram que est in vobis, vel voluit ad id quod expedit. Nisi forte & ita aliquis hos velit intelligere: Deus posuit in corpore unumquodque membrum, prout voluit, prout elegit, prout operam dedit, ne videatur de homine arbitrii potestas auferri*.

Prædestinationem prævisis meritis postposuisse Origenem, minime mirum est, cum quæstionem illam leviter tantum & perfunctorie delibavit vetusti Patres Pelagianis temporibus antiquiores, ut discimus ex Epistolis Prosperi & Hilarii Arelatensis ad Augustinum, præfigi solitis ipsius libris de Prædestinatione Sanctorum, & dono Perseverantiæ, & ex prioris illius Augustini libri capite 14. & posterioris capite 20. In ea quippe fuisse sententia Irenæum, & Chrysostomum, sed & post Pelagianam ætatem, Theodoretum, Theophylactum, Oecumenium, aliosque complures tralatitium est. Cum & eandem hodieque à viris Catholicis propugnatam videamus; & hanc, alteramve illi oppositam persequi summorum auctoritate Pontificum liceat. Nec adeo tamen sententiæ huic patrocinatus est Adamantius, ut non contrariam etiam aliquando sectari visus sit. Nam in Rom. 9. v. 11. 12. hæc scribit: *Sed hæc omnia eo spectant, ut illud probeat Apostolus, quod si vel Isaac, vel Jacob pro his meritis electi fuissent ad ea quæ in carne positi quæsierant, & per opera carnis justificari meruissent, posset utique meriti eorum gratia ad posteritatem carnis quoque & sanguinis pertinere. Nunc vero cum electio eorum, non ex operibus facta sit, sed ex proposito Dei, ex vocantis arbitrio, promissionis gratia non in filiis carnis impletur, sed in filiis Dei: hoc est, qui similiter ut ipsi ex proposito eligantur, & adoptentur in filios*. Veram, ut sæpe dixi, parum huic libro adjungendum est fidei, quem Rufiniani opinionationibus aspersum & inquinatum scimus. Vocationem quoque illam secundum propositum hominis, quam revera Pelagianis tribuit Augustinus libr. 2. contra duas Epist. Pelagianorum, non ita tuctur Origenes, ut non etiam vocationem secundum propositum Dei hic intelligi posse fateatur, nam proponit utramque & sententiæ suæ accommodat. Quamvis autem unam illam priorem defenderet, ad stipulatorem haberet Chrysostomum, sic in Rom. 18. v. 28. disserentem: *ἀποδείξω δὲ ἐν ταύτῃ φησὶ, ἵνα μὴ τὸ πᾶν τῇ κλησίᾳ δοθῇ, ἐπεὶ ἔτιος ἕμελλον καὶ ἡμεῖς ἀντιλέγειν καὶ ὑποτάξαι. οἱ γὰρ ἡ κλησίαις ἡμεῖς μόνον, τῶν καὶ νεκρῶν πάντες ἐσώθησαν, εἰς τὸ τὰς φωνὰς ἔχειν ἡ κλησίαις μόνον, ἀλλ' καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς καλυμμένης ἡ σωτηρίας ἀποδείξαι, ὅτι ἡ σωτηρία καὶ μὴ τῇ κλησίᾳ, ἀλλ' ἐν παντί καὶ ἡ σωτηρία*.

Propositum autem hic dicit, ne totum vocationi tribuat: sic enim contradicuntur et Graeci & Latini. Nam si sufficeret sola vocatio, qua de causa non omnes salvi facti sunt? Propterea, inquit, non sola vocatio, sed & propositum eorum qui vocantur, salutem operatum est: nec enim coacta facta est vocatio, neque violenta. Omnes ergo vocati sunt, sed omnes obedierunt. Assentientem quoque haberet Theodoretum, & perpetuos Chrysostomi asseclas Theophylactum, & Oecumenium, & alios nonnullos. Vocatio autem secundum propositum Dei, quod propositum ex perspectis animae piis desideriis pendeat, quatenus cum reliquis Adamantii dogmatis cohæret, merito à Janzenio exploditur: nam pia desideria ab hominum sola voluntate derivat; quibus perspectis desideriis proponat Deus ipsos vocare, tumque primum gratiam ad id opportunam largiatur. Huic affine quiddam carpit in Origene Janenius Tom. 1. libr. 8. cap. 4. quod scilicet dixerit salutis doctrinae præcepta Christum hominibus tradidisse, prout affectos eos esse novit, fidemque sibi adhibuituros præsentit. Equidem non dubito, uti supra dixi, opinatum fuisse Origenem, ex hac prænotione motum fuisse Christum ad primam illis gratiam impertiendam: proptereaque nullam Semipelagianò huic errori defensionem obtendimus. Sin ita sensisset Origenes, doctrina sua illos imbuisset Christum, quos ipsi per gratiæ suæ mere gratiæ auxilium assensuros prænoverat; vel futurum & prævium consensum occasionem Christo impertiendæ suæ doctrinae & gratiæ præbuisse, non ut præberetur promeritum fuisse; hoc est gratiam suam & doctrinam non ex futuris eorum meritis, sed hac consensus oblata occasione Christum fuisse largitum, magnis utique patronis sese tueretur; puta Augustino, qui, ut habet Janenius supra laudato loco, in Epistola 49. ad Deo-gratias, quæst. 2. docet tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat esse qui in eam fuerant credituri: & aliquanto post: Quid ergo mirum si tam infidelibus plenum orbem terrarum Christus prioribus sæculis noverat, ut eis apparere, vel prædicari merito nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse præferebat? & Chrysostomo, qui Serm. 4. in Epist. ad Coloss. ad vers. 25. sic habet: ὁ ὢς θεὸς ἐν ἀφρόνῃ πᾶντα ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐν σοφίᾳ συγκατέθετο δὲ τὸ πᾶν διὰ φιλανθρώπων. καὶ τὸ αὐτὸν τὸ πᾶν παρὰ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ μὴ πᾶν. Deus enim non repente facit omnia, sed propter summam suam humanitatem sese rebus accommodat. Et hæc causa est, cur nunc advenit servator, non olim; quod fultus disserit in fine Homiliæ ejusdem: & Sedulio, qui in Roman. 8. 28. propositum illud Dei ibi intelligendum esse dicit, secundum quod proposuit salvare sola fide, quos præficerat credituros. Ferri etiam posset, quod addit Origenes, non ex sola Dei voluntate justificationem nostram pendere, neque salutem de nostra penitus esse potestate sublatam; nam gratiæ justificationis libere consentit homo, à qua dissentire potest; & salutem æternam dissentiendo potest amittere, juxta Tridentinæ placita. Verum commodam omnem interpretationem excludunt quæ apponit Origenes, non in præscientia Dei unicuique salutis causam poni, sed in proposito & actibus suis: excludunt & reliqua Adamantii præscripta, unde hæc profisciscuntur. Jure quoque Paulini loci, qui extat 1. Cor. 12. 18. proposita ab Origene, non asserita tamen ab eo, neque omnino probata explicatio, utpote absurda & violenta refellitur.

Trid. Conc.
Sess. 6. cap.
5. & Can.
4.

QUESTIO OCTAVA.

DE ASTRIS.

I. *Utrum astra animata esse, Deum cognoscere & precari, peccare posse, judicatum iri, ac salutem sperare & posse consequi Origenes affirmaverit. II. A multis hic arguitur: III. nec defensione tamen caret. IV. Viam ipsi ad id credendum straverunt antiqui. V. Utrum sideribus futurorum significationem à Deo impressam putaverit. VI. An tres prioris creationis dies sine Sole, Luna, & stellis non fuisse decreverit.*

I. **Q**UID Origenes de Astris senserit exploraturis, animante ea & corpore constare sit arbitratus, an corpora esse inanima, rursum iteranda sunt quæ tam sæpe supra disseruimus: Mentis ante corpora conditas opinatum Adamantium, ac pro meritis in varia, variaque corpora detrusas; quasdam autem ex illis quæ non pessime sese gessissent, animandis Solis & Lunæ, aliorumque siderum corporibus, mundoque illustrando ac exornando, nobili scilicet muneri fuisse præfectas. Id supra jam delibatum nunc eo etiam amplius probandum est. Sic habetur quidem Tomo 1. Origenis in Johann. p. 17. καὶ τὰς ἡ ψυχὰς τὰς ἡλίου ἐν σώματι. Hoc est, anima Solis, non Eliæ, ut inepte vertit Interpres. Libro vero 2. περὶ ἀρχῶν, cap. 9. postquam animas juxta virtutes ac merita diversis